

B TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

SVENSKA BRANDCHEFSFÖRENINGENS OFFICIELLA ORGAN

Band 1

Maj 1910

Nr 5

Prenumerationspris inkl. postarvode:
För helt år Kr. 5: —
Lösnummerspris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I HELSINGBORG G. BRAUN.
RIKSTELEFON: 231.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.
Helsingborgs Typogr. Anstalt, Helsingborg 1910.

Tidskrift för Brandväsendet, Svenska Brandchefsföreningens officiella organ, utkommer tills vidare med 1 nummer pr. månad. Hvarje häfte utgifves i början af månaden. Tidskriften kostar Kr. 5: — pr. år inkl. postarvode, och bör prenumeration verkställas hos expeditionen, adress **Helsingborg**, då prenumerationsavgiften uttages genom postförskott, och tidskriften försändes till prenumeranterna i utgifvarekorsband.

Prenumeration bör verkställas snarast möjligt för att kunna bestämma upplagens storlek.

Efterskörd från Svenska Brandchefsföreningens årssammanträde i Göteborg.

En af de utländske deltagarne i vårt sammanträde i Göteborg, Brandmästare Oskar Ekman från Helsingfors, har i det sist utkomna numret af den finska fack-tidskriften "Brandluren", för hvilken Brandmästare Oskar Ekman som bekant är redaktör, skrivit en uppsats om sina intryck från sammanträdet:

På programmet fanns en lång rad af intressanta och lärorika föredrag. Man åtskildes med en känsla af att hafva varit med om några högst betydelsefulla, visserligen ansträngande, men i stället så mycket mera fruktbringande arbetsdagar, hvilkas anordnare och ledare verkligen äro förtjänta af ett upprigtigt tack.

Om den gemensamma middagen säger Brandmästare Ekman: att stämningen bland denna skara sitt arbete uppskattande och hängifna brandkärsmän skulle blifva angenäm, säger sig sjelft. Ädla tankar utbyttes, trofasta handslag vexlades, och vänskapsband knötos, hvilka sannolikt sent skola brista.

Till slut lofar Brandmästare Ekman att återkomma till närmare redogörelse om sin resa i en senare utkommande reseberättelse.

Att de svenska brandchefer, som möjligen komma att aflägga besök i Finland under det Allmänna Finska Brandkärsmannamötet i sommar, äro hjertligt välkomna anser förf. icke behöfva påpekas.

Aarhus Amtstidende bringar för Söndagen d. 27 Mars ett interview med en annan af deltagarne i vårt sammanträde i Göteborg nämligen Brandassistent Böstrup från Aarhus. Öfver artikeln i tidningen är anbragt en bild från huvudbrandstationen i Göteborg. I interviewen yttrade Assistent Böstrup bland annat:

Det framgick af programmet för mötet, att man förstätt att sätta aktuella ämnen på dagordningen. Till stor nytta och lärdom fann han ock den i samband med mötet arrangerade utställningen vara. Sverige är ett land, som, hvad brandväsendet angår, står långt öfver Danmark. Därom vittnar den plats, brandväsendet intager i de olika städerna, hvilket belyses med några siffror från Göteborg och Helsingborg.

Assistent Böstrup slutar med det uttalandet, att vill man lära sig praktiskt och billigt brandväsende, så skall man resa till Sverige. Vill man lära sig teoretiskt brandväsende, skall man fara till Tyskland.

Karlshamns Stad och S. A. B. B.

Ett nytt förslag till ordnandet af brandväsendet i staden har uppgjorts af brandchefen, löjtnant J. Charpentier, som till Städernas Allmänna Brandstodsbolag aflätit följande skrivelse och förslag:

Till
Styrelsen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag,
Stockholm.

I egenskap af brandchef i staden Karlshamn får jag hos styrelsen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag hemställa, att styrelsen tager i öfvervägande, huruvida det ej vore skäl nedsätta premierna för Karlshamn med 10 % per mille, om medföljande förslag till förbättring af brandväsendet bifalles af herrar stadsfullmäktige. Nedsättas premierna med 10 % af Städernas Bolag och Tariffbolagen, är jag öfvertygad om, att hrr stadsfullmäktige antaga mitt förslag.

Då tidpunkten och det pekuniära läget äro sådana, att ett ännu bättre ordnande af brandväsendet säkerligen ej kommer att ske inom de närmaste fem åren

synes det mig vara skäl beakta mitt förslag för att åtminstone få litet bättre ordnad, än hvad det nu är.

Jag anhaller, att, så fort ske kan, få meddelande om, huru styrelsen beslutat i frågan.

Karlshamn den 26 Februari 1910.

J. Charpentier.
Brandchef i Karlshamn.

FÖRSLAG

till ordnandet af brandväsendet i Karlshamn.

Brandstyrkan består af dels fast anställdt manskap dels allmänna brandkåren.

Fasta brandkåren utgöres af:

1 brandchef, 1 v. d:o, 1 brandkorpral, 15 brandsoldater, 1 maskinist, 1 eldare.

Brandkorpralen samt 5 st. brandsoldater kaserernas om nätterna å brandstationen.

Sön- och helgdagsvakt bestrides af 4 st. brandsoldater å brandstationen. Dessutom stå alla brandsoldaterna, maskinisten, eldaren, korpralen och båda brandcheferna i förbindelse med brandstationen (polisstationen) medelst elektriska alarmledningar, dels till bostaden dels till arbetsplatsen.

Fasta brandmanskapet uniformeras.

Fasta brandkåren öivas 20 gånger årligen.

Den allmänna brandkåren indelas på så sätt, den för närvarande är indelad.

Redskap:

Fasta brandkårens eldsläckningsredskap består af: 2 st. brandpostkärror samt en mindre kärra med diverse redskap.

Allmänna brandkårens eldsläckningsmateriel består af: 1 ångspruta (Ludwigsbergs mindre), 3 brandpostkärror, 2 handkraftsprutor med 2 slangkärror, hvilka också kunna användas som brandpostkärror, 4 brandsegel samt bergnings- och rifningsredskap.

Allmänna brandkåren öivas 2 gånger om året.

Karlshamn den 26 Februari 1910.

J. Charpentier.
Brandchef.

Härå har styrelsen för brandstodsbolaget afgifvit följande svar:

Till

Brandchefen i Karlshamn.

Med anledning af det af Eder den 26 nästlidne Februari insända förslaget till brandkårens omorganisation i Karshamn har styrelsen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag beslutit:

dels att på grund af de af Eder angifna förhållandena godkänna det framlagda förslaget till fast brandkår under förutsättning:

att af de 3 befälspersonerna brandkorpralen innehar fast anställning utan förening med annan syssla och skall vara boende å stationen,

att äfven 1 vice korpral anställs, samt

att antalet fast anställda brandsoldater höjes till 30 man, däraf 1 maskinist och 1 eldare, oaktadt en dylik brandkår blefve svagare än enligt de af brandstodsbolaget förut godkända förslagen,

dels att, sedan kåren anordnats, och medgifvande lämnats styrelsen, att högst en gång årligen låta genom

särskildt ombud oförberedt alarmera och inspektera densamma, årsafgifterna för i brandstodsbolaget försäkrad egendom såväl på grund af stadens vattenledning som brandkåren i fråga därefter kommer att ned-sättas med omkring 15 procent.

Stockholm den 24 Mars 1910.

Städernas Allmänna Brandstodsbolag.

W. Heijkenskjöld.

Simon Olsson.

Efter mottagandet af denna skrivelse har brandchefen ånyo till bolaget öfversändt följande skrivelse:

Till

Styrelsen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag.

Stockholm.

Brandstodsbolagets ärade af den 24 Mars har jag emottagit och ser däraf, att bolaget beviljar cirka 15 % nedsättning å årsafgifterna för försäkrad egendom, dels såväl på grund af stadens vattenledning som af mitt förslag till brandväsendets ordnande med tillägg af brandstodsbolagets framställda yrkanden:

att brandkorpralen fast anställs utan annan sysselsättning och bor å stationen,

att vice korpral anställs,

att det fast anställda manskapet höjes från 15 man till 30, maskinist och eldare inberäknade samt,

att medgifvande skall lämnas styrelsen, att genom ombud oförberedt alarmera och inspektera brandkåren.

Hvad framställda fordran å de båda korpralerna beträffar, går jag med på den, men höjandet från 15 till 30 man anser jag absolut onödigt, utan föreslår jag därför en medelväg och bestämmer det fast anställda manskapet till 18; korpralerna, maskinisten och eldaren ej inräknade.

Nattvakten kommer att utgöras af 7 man i stället för 6.

Hvad den sista frågan beträffar angående medgifvandet att högst en gång om året oförberedt alarmera och inspektera brandkåren, är det ju, som bekant, en ömtålig fråga.

Gent emot brandchefsföreningens bestämda enhälliga uttalande i denna fråga, den 17 sistlidne Mars i Göteborg, kommer jag ej att tillstyrka denna brandstodsbolagets fordran, i den form den är framställd. Jag är lifligt öfvertygad, att hvarken brandstyrelse eller, där sådan ej finnes, brandchefen, när en framställning göres af bolagets ombud att få se, huru brandväsendet fungerar eller önskas göra undersökning af redskapen, skulle motsätta sig detta. Det bör och ligger helt säkert också i brandchefens intresse, att såväl brandmanskapet som materielen äro i fullgodt skick.

Det synes såsom brandstodsbolaget vill sätta detta medgifvande såsom huvudvillkor för premienedsättningen. Om så verklig skulle vara fallet, hemställer jag att bolaget afstår från sitt framställda kraf, för att ej hela saken om brandväsendets ordnande skall falla. Fullt samförstånd mellan brandstodsbolagen och brandcheferna bör ju råda. Jag medsänder förslaget, som det nu skulle se ut, om det accepteras. Om svar anhalles fortast.

Med utmärkt högaktning

J. Charpentier.

Brandchef i Karlshamn.

Brandchef, v. d:o, brandkorpral, v. d:o, 1 maskinist, 1 eldare, 18 fast anställda, 7 man nattvakt, 5 man

helg- och söndagsvakt, Allmänna brandkåren och bland den en afdelning på 28 man af idrottsföreningen Kamraterna.

Häraf har följande svar ingått:

Till

Brandchefen i Karlshamn.

Härigenom får jag meddela, att den 31 sistlidne Mars hit inkomna ärade skrivelsen angående Edert förslag till brandkårens omorganisation i Karlshamn har styrelsen för brandstodsbolaget ansett icke böra föranleda någon ändring i styrelsens beslut af den 24 samma månad i frågan.

Städernas Allmänna Brandstodsbolag.

W. Heijkenskjöld.

Simon Olsson.

Därjämte har styrelsen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag till magistraten i Karlshamn aflåtit följande skrivelse:

Till

Magistraten i Karlshamn.

Med anledning af de skrivelser, som på sin tid växlades mellan Städernas Allmänna Brandstodsbolag och en för brandväsendets ordnande i Karlshamn tillsatt kommitté samt med hänvisning till vår skrivelse af den 3 Juni 1907 till Eder angående uppsättandet af fast brandkår i staden, får styrelsen för Brandstodsbolaget härigenom meddela, att med anledning af från stadens brandchef hit inkommen skrivelse styrelsen funnit skäligt medgifva sådan modifikation i af styrelsen förut godkända förslag

att fasta brandkåren må utgöras af:

1 brandchef, 1 vice brandchef, 1 brandkorpral, som skall innehafva fast anställning utan förening med annan syssla och skall vara boende å brandstationen, 1 vice brandkorpral, 30 brandsoldater, däraf 1 maskinist och 1 eldare. Af brandsoldaterna kasernerades 5 st. om nätterna å brandstationen. Sön- och helgdagsvakt bestrides af 4 st. brandsoldater å brandstationen.

Kårens samtliga medlemmar skola stå i förbindelse med brandstationen (polisstationen) medels elektriska alarmledningar till bostäder och arbetsplatser. Manskapet uniformeras och öfvas minst 20 gånger årligen. Dessutom har styrelsen beslutit, att sedan kåren anordnats, och medgifvande lämnats styrelsen att högst en gång om året oförberedt alarmera och inspektera den fasta brandkåren, årsafgifterna för i Brandstodsbolaget försäkrad egendom såväl på grund af stadens vattenledning som brandkåren i fråga komma att ned sättas med omkring 15 procent.

Styrelsen får härmed anhålla, att magistraten ville låta detta komma till vederbörandes kännedom samt i sinom tid meddela de åtgärder, som på grund häraf kunna komma att vidtagas.

Stockholm den 8 April 1910.

Städernas Allmänna Brandstodsbolag.

Johan Östberg.

Simon Olsson.

* * *

Skillnaden mellan detta förslag och det af kommitterade förut uppgjorda fullständiga förslaget utgöres i huvudsak däraf, att kusk och hästar jämte för dem afsedd körattiralj ej upptagas, att ingen kasernerung,

utom korpralen, förekommer om dagen, och om nätterna endast 5 man kasernerades och sön- och helgdagar 4 man.

Enligt det förut uppgjorda förslaget skulle sergeanten, maskinisten, kusken och 4 brandsoldater vara ständigt kasernerade och därutöver 4 man under nätterna.

Om kinematografteatrar.

Hvilka åtgärder böra då vidtagas för att minska eller upphäfva dessa faror?

Huru skall man först och främst kunna förhindra utbrottet af eld. Mot slarf, vårdslöshet och liknande kunna inga bestämmelser, de må vara hur radikala som helst, uträtta något. Men må man så ordna, att en uppkommen eld blifver så litet fördärfbringande som möjligt.

Till dessa säkerhetsanordningar höra:

I städer, där elektricitetsverk finnes, bör ljuskällan vara elektrisk belysning. Kalkljus må äfven kunna få användas.

Den för bildernas belysning afsedda ljuskällan skall anbringas inom slutet låda af metall, och skola förefintliga lufthål å densamma förses med finmaskigt metallnät, för att förhindra, att glödande affall från kolspetsarne må komma ut och ev. träffa filmen. På grund af den höga värmegrad, som utvecklas kring ljuskällan, kan det vara fördelaktigt att invändigt bekläda ljusapparaten med asbest.

All till installerandet af apparaterna för framkallande af bilderna hörande materiel skall hållas i fullt tillfredsställande skick, så att fara för antändning från densamma såvidt möjligt förebygges. Härtill må räknas de elektriska ledningarnas omsorgsfulla installering, och bör denna anläggning, innan teatern öppnas för allmänheten, vara af fackman kontrollerad och undersökt. Det torde vara klokt, att brandchefen utbeder sig attest af kontrollanten öfver anläggningens beskaflighet. Ur brandteknisk synpunkt bör fordras, att samtliga inom apparatrummet dragna ledningar skola ligga i metallrör, så att vid eventuell brand fara för, att dessa ledningar skola inbegripas, uteslutes.

Apparatrummet skall göras absolut oförbrännligt, och allt hvad i detsamma skall finnas med undantag naturligtvis af filmen, skall likaledes vara af oförbrännbart materiel. Alltså murade väggar, gipsplankor, rabitz, trä beklädt med asbest. Hyllor o. d. plat- eller asbestbeklädas, kort sagdt allt så ordnadt, att en i apparatrummet utbruten eld icke kan fortplantas utat. Att konstruera apparatrummet af plåt bör dock icke tillåtas, ty bleckets egenskap af god värmeledare skapar nya faror, och, då ett rödglödande af jernblecket ingalunda är uteslutet, så torde häri vara för handen en fara att föröka en till äfventyrs uppstående panik.

Dörren till apparatrummet bör vara så belägen, att platsen framför densamma icke må tjena till passage för publiken, än mindre till sitt- eller stäplåtar, ej heller må dörren vara så konstruerad eller så belägen, att en i apparatrummet uppkommen brand kan, om dörren lemnas öppen, finna näring omedelbart utanför densamma. Dörren bör därför ordnas som sjelstängande. Bäst är att förbjuda dörr mellan apparatrum och salong.

I samband härmed och för att fullständiga apparatrummets afskiljande från salongen bör fordras, att de

från apparatrum till salong förande öppningarna skola vara af minsta möjliga dimensioner. Öppningarna böra dessutom förses med 5 mm. tjockt glas, som under inga förhållanden må anordnas som skjut- eller falllucka, ty har man medgifvit detta, står luckan alltid öppen, och ändamålet är då föreladt. Denna anordning torde nästan alltid stöta på motstånd från operatörernas sida, i det de påstå, att de ej kunna se genom tithålen på grund af reflexen. Man kan ju då sätta upp en plåt eller skärm vinkelrätt ut från väggen för att undanröjda denna förmenta olägenhet.

Att dessa fördringar med hänsyn till apparatrummets fullständiga afskiljande från salongen icke äro baserade på teoretiska grunder, utan äro praktiska rön, är alldeles säkert. När celluloidfilms förbrinna, kräva de på grund af den hastiga förbränningen mycket syre, och lågan söker då syrerikare luft. Därvid uppstå stickflamnor, som slå ut genom förefintliga öppningar, och dylika flammors utträngande i salongen torde väl vara egnade att i hög grad befördra uppkomsten af panik.

I apparatrummet må ej förvaras andra films än de, som skola vid en och samma föreställning användas. Ej heller må i apparatrummet finnas andra lätt brännbara ämnen såsom papper, trassel o. d. I en del förordningar finnas jemväl bestämmelse om, att de films, som ej äro i apparaten insatta, skola förvaras i tätt slutande metalldosor. Såsom af experimenten framgick, är denna bestämmelse icke så god, men föreskrifver man densamma, så bör ock föreskrivas, att dosorna skola vara af pressad plåt och invändigt beklädda med asbest. En utvändigt plåtklädd och invändigt asbestfodrad låda af trä gör utmärkt tjänst.

Apparaten bör vara så konstruerad, att, om af en eller annan anledning apparaten skulle stanna under pågående förevisning, ljus- och värmestralar kunna uteslängas d. v. s. hindras från att träffa den stillastående filmen. Därför bör mellan ljuskälla och objektiv insättas en lucka af metall, anordnad antingen som falllucka eller ock af konstruktion, där luckan automatiskt faller samtidigt med apparatens afstannande.

Som tidigare omnämnts, reducerar en mellan ljuskälla och objektiv anbragt s. k. kylare med 10 % alunlösning temperaturen ganska afsevärdt, men har åter den nackdelen, att spänningen på belysningen måste afsevärdt ökas.

Vidare bör apparaten vara så konstruerad, att en i filmfönstret genom lensens brännkraft uppkommen brand icke kan angripa andra delar af filmen, hvarken därigenom att lågan slår öfver filmfönstret och antänder filmen, eller så att nedfallande brinnande filmdelar kunna antända påspolningsfilmen. För detta ändamåls vinnande finnes ett otal med anordningar. Enklast, billigast och fullt effektivt är, att ofvanför och nedanför, framför och bakom filmfönstret anbringa en liten bleckram. Man kan ock låta filmen löpa mellan glas, men detta åstadkommer dels större slitning af filmen, dels inverkar dylik anordning menligt på bilderna.

Man har äfven försökt att förhindra en i filmfönstret uppkommen brand att angripa andra delar af filmen genom att ofvanför detsamma anbringa ett par matarerullar. Denna anordning torde vid vanlig temperatur, och så länge fjädrarne äro goda, och operatören icke spärrar upp dem, vara ganska effektiv. Men då föreställningarna numera pågå oafbrutet, så kommer temperaturen vid apparaten att stiga ganska betydligt. Celluloiden behöfver för sin dekomponering ingen luft, den behöfver endast ett visst kvantum värme. Vill man alltså förhindra dekomponering, så måste man

sörja för att afleda detta värme, och därtill torde ett varmbilfvet rullpar icke räcka till. När man dessutom betänker, att rullarnes fjädrar slappas, samt att de med största lätthet kunna försättas ur funktion, så måste man ställa sig tvekan inför en sådan anordning. Då härtill kommer, att de öka slitningen af filmen och på den grund icke äro gärna sedda af teaterägarna, så torde häri ligga ytterligare ett skäl att afstå från dem.

Tidigare har såsom orsak till filmbrand omtalats oförsiktighet vid kolning af lampan. En anordning för att undanröjda denna fara är, att bakom apparatens ljuslåda låta anbringa en tillräckligt stor behållare af metall till förvaring af förbrukade kolspetsar, för att operatören må hafva ett bestämt ställe att lägga dessa, då de glödande uttagas ur lampan. Under inga förhållanden må det vara tillåtet att låta de använda kolspetsarne blifva liggande kvar i apparaten, något, hvar- emot mycket syndas.

Tobaksrökning i apparatrummet bör absolut förbjudas, dels emedan glödande cigarr- cigarrstumpar kunna antända filmen, dels ock emedan tändstickor lätt kunna framkalla brand.

Skötseln af apparaten bör vara anförtrodd åt en person, som är absolut pålitlig och fullständigt förtrogen med maskineriets skötsel, och som framför allt är nykter. Han bör dessutom vara instruerad om filmens lättantändlighet, och huru han skall förhålla sig vid en filmbrand.

Genom iakttagande af dessa föreskrifter torde man hafva, så väl som görligt är, skyddat sig dels för uppkomst af brand, dels ock mot att en utbruten brand skall gripa vidare om sig.

Emellertid har man på vissa ställen gått ännu längre. För att undanröjda faran genom eld i filmen föreskrif man, att både af- och påspolningsfilmen skulle inneslutas i tätt slutande metalldosor, och att filmen skulle löpa ut genom erforderlig öppning å densamma. Öppningen skulle vara försedd med rullpar, som tillät filmen att löpa mellan dessa. Utbröt nu eld i filmen, så borde man vrida ena halvan af skyddstrumman och därigenom afklippa filmen, och så vore det hela afvärdt. Teoretiskt är nog detta riktigt, men praktiskt visade det sig, att i de allra flesta fall hann elden sprida sig till filmen inne i skyddstrumman, innan operatörens handgrepp var utförd, och nu fick man det, som var vida farligare än elden nämligen rök och giftiga gaser.

Såsom förut nämnts äro rök- och gasbildning vida farligare än eld. Det gäller alltså att besvara frågorna: huru uppstår och befrämjas bildningen af rök och giftiga gaser? Och vidare: är det möjligt att förhindra dessa gasers och röks bildande?

Som nämntt brinna vid vanliga försök films med klar skarp låga och utan rök- eller gasutveckling. När uppstå då dessa? Af experimenten framgick, att uteslängande af luft vid förbränningen af films absolut har rök- och gasbildning till följd. Om man alltså sörjer för filmens fullständiga förbränning, skall rök- och gasbildningen uteblifva alldeles. De giftiga gasernas och rökens bildande har sin orsak i ofullständig förbränning af filmen.

Till skydd mot rök- och gasutveckling må tjäna: göres apparatrummet af oförbrännbart materiel, så låt filmförrådet brinna så fritt som möjligt och sörj för riklig lufttillförsel eller med andra ord: ventilationen af apparatrummet bör vara så anordnad, att det i rummet förvarade filmförrådet kan fullständigt förbrinna. Detta är enda sättet att förebygga rök- och gasbildning. Det skall förvisso icke oroa hvarken factmannen eller den om rätta sammanhanget upplysta allmänheten, om i ett eldfast rum en eller ett par films brinna upp.

Huru stora böra de öppningar vara, som skola besörja ventilationen af apparatrummet, för att fullständig förbränning af filmen skall ske, och därigenom rök- och gasbidning förhindras? De flesta apparatrum göras ju mycket små. I allmänhet torde de ej öfverskrida 1,5×1,5×2,0 meter. Branddirektör Effenberger uppgifver, att han i ett apparatrum af 1,70×1,70×2,20 meter gjort försök med ofvan-ventilationsanordning stor 7×170 cm. och underventilation stor 12×8 cm. med godt resultat, utom i ett fall, då filmen var innesluten i skyddsdrumma. En våldsamt explosion följde då, som sprängde apparatrummet. Genom fortsatta experiment fann han, att en öfre ventilation af 20×8 cm. och en underventilation af 25×12 cm. tillät fullständig förbränning af 800 meter film. Såsom slutresultat af experimenten rörande denna sak säger han: vid apparatrum af ofvan angifna dimensioner ligga gränserna för ventilationsanordningarna mellan 20×8 cm. och 20×20 cm. Antager man nu, att högst 2 st. oskyddade films med c:a 600 å 700 meter i hvarje samtidigt finnas i apparatrummet (mera torde sällan förekomma), och tager man ytterligare en 100 % säkerhet, så skulle en ventilationsanordning af 40×40 till 50×50 cm. vara tillräcklig för att tillställa fullständig förbränning af filmförrådet.

Äro å våra kinematografer ventilationsanordningarna sådana, att de motsvara dessa anspråk? Förvisso nej! Men här är en mycket viktig sak att beakta, och mycket att göra för att åstadkomma förbättring och större trygghet.

Till slut må nämnas föreskrifterna angående eld-släckningsredskap i apparatrummen. Som regel anbefallas vattenhinkar, assuredsprutor, trasor, o. d. Som af experimenten framgick, åstadkommes med dessa redskap endast skada. Uppstår eld, torde det väl som regel dröja mera än 15 sekunder, innan operatören kan få något af dessa redskap i gång. Att då släcka elden är omöjligt, och genom vattnet åstadkommes det, som är värre än elden, nemligen dekomponering af filmen, och denna fyller på ett enda ögonblick hela apparatrummet med den intensivaste rök och gas, som ju dels innebär fara för operatörens lif (se ett fall från Stettin, relateradt af "Feuer und Wasser" årg. 1907, häfte 12) samt dels innebär explosionsmöjligheter (se Effenbergers: Das Einschliessen der Betriebsfilms bei kinematographischen Apparaten in Schutzkasten eine Gefahr für das Publikum, Jung, München 1908).

Är apparatrummet med all dess inredning eldfast och ventilationen god, så låt filmförrådet brinna utan att göra försök att släcka elden!

Om allmänheten så smånögon bibringas den uppfattningen, att en filmbrand är en mycket ofta förekommande ting å dessa teatrar, men att anordningar äro vidtagna för att förhindra branden med allt dithörande att skada de besökande, så torde genom denna beläring en del af faran för panik vara skaffad ur världen. Men detta torde dock icke vara nog.

Anordningar inom salongen böra vidtagas för att gifva allmänheten ytterligare känsla af trygghet. Härmed äro vi inne på kapitlet om salongens inredning.

För hvarje särskildt fall skall noggrannt bestämmas, huru många personer, som vid en föreställning få i lokalen inrymmas. Ståplatser i gångar o. d. må ej tillåtas, lösa stolar eller bänkar få ej förekomma, skulle panik uppstå, inträffa lätt fall och villervalla. Afståndet mellan bänk- eller stolraderna bör vara minst 70 cm. från rygg till rygg räknadt. Beroende på lokals beskaffenhet för öfrigt bör för hvarje särskildt fall bestämmelse utfärdas för antalet sittplatser i bredd.

Helst bör antalet icke öfverstiga 12 i ofabruken följd. I lokaler afsedda att inrymma c:a 100 personer, hvilket väl torde vara det vanligast förekommande, bör gången vara 1½ m. bred. Är lokalen afsedd att inrymma flera än 100 personer, bör beräknas ytterligare ½ m. för hvar 40:de person, som skall passera gången.

Utgångar skola förefinnas i sådan proportion, att deras sammanlagda bredd motsvarar ½ m. för hvar 40:de person, som skall passera dörren, dock må ingen utgång vara under 1½ m. Alla dörrar skola gå utåt och under pågående föreställning hållas skola.

Gardiner, draperier o. d. skola vara af svårantändligt ämne och få vid antändning ej afgiva stark rök.

Belysning bör ske med gas eller elektriskt ljus. Användes det senare, skall belysningen så ordnas, att tändning kan ske både från apparatrum och salong. Detta är nödvändigt, ty tänkas kan, att operatören vid inträffande brand i apparatrummet glömmet att tända ljuset i salongen eller af elden hindras från att komma fram till strömbrytaren. Mörker i salongen och brand i apparatrummet torde kräva starka nerver hos de besökande, för att förhindra panik. Till yttermera säkerhets vinnande bör reservbelysning anordnas, och bör denna under pågående föreläsning hållas tänd.

Anslag rörande utgång böra å lämpliga ställen inom salongen anbringas.

Finnas trappor till lokalen, skola de vara försedda med ledstänger, och, om de äro bredare än 2½ m. skola de delas i gångar genom räck. Ingen af gångarna får överskrida nyssnämnda bredd.

Hvad betjäningen angår, så tyckes på många ställen denna utgöras af 10 å 12 års pojkar. Man bör dock fordra vuxen persons anställning som vaktmästare, för att vara mera säkra på förnuftigt och lugnande uppträdande i händelse af brand.

Alla anordningar och föreskrifter blifva emellertid af noll och intet värde, om de ej noggrannt kontrolleras, och äfven här är mycket göra. Genom täta visitationer bör man förvissa sig om, att gifna föreskrifter rigöröst efterleivas, och utan hänsyn ofördörligen befordra den öfverhörige till ansvar.

Genom den talrika förekomsten af kinematografteatrar i städer och andra större orter har lyckligtvis ett tidigare ambulatorium till största delen försvunnit. Dessa kringresande teatrar, som uppställde sina apparater midt på golvet i en stor sal utan några som helst skyddsanordningar och med vanligtvis stora filmförråd, publiken alldeles in på sig, äro en så stor fara för allmänhetens säkerhet, som besöker en dylik föreställning, att de borde alldeles förbjudas. Ett typiskt förlopp af en brand vid dylik föreställning finnes beskrivet i Feuerpolizei 1905, häfte 3 sid. 47.

Det är företrädesvis genom ett intimt samarbete mellan brand- och polismyndighet, som dessa säkerhetsanordningar och föreskrifter rörande inredning o. d. skola kunna åstadkommas. Där uttrycklig föreskrift i brandordning ej finnes rörande brandmyndighetens befogenhet att hafva ett ord med i saken att säga, så torde ett samarbete i ofvan angifven riktning under hand ej vara omöjligt. Genom samarbetet skall som sagt vinnas ökad trygghet mot eldiara och ökad säkerhet för den allmänhet, som besöker kinematograf-teatrarne.

Såsom exempel på huru ordningsföreskrifter för dessa teatrar skola uppsättas, anföras här de för Geille Stad gällande bestämmelserna.

Ordningsföreskrifter

inom

kinematograf- och biograflokaler i Gefle.

Åskådarrummet.

Reservutgång, som bör vara tydligt utmärkt genom anslag, skall finnas och under föreställning hållas olåst.

Rymnlig gång af minst en meters bredd skall leda genom lokalen; och får denna gång under föreställning ej upptagas af stående personer, ej heller af lösa stolar eller annorledes belamras.

Alla stolar eller bänkar för åskådareplatser skola vara fasta; och får antalet platser ej öfverskrida det af polismyndigheten medgifna.

Anslag om det af polismyndigheten medgifna antalet platser skall finnas i lokalen.

I lokalen förefintlig belysning, som under föreställning nedskruvas eller släckes, skall kunna ånyo pådragas eller tändas från utanför apparatrummet så belägen plats, att den för betjeningen i lokalen är lätt åtkomlig.

Reservbelysning, tänd äfven under pågående föreställning, skall finnas.

Apparatrummet.

Apparaten med tillbehör skall vara uppställd i derför särskildt afsedt rum eller skåp, der inga andra brännbara ämnen få finnas, och hvars golf, tak, väggar, dörrar och luckor skola vara af eldfast ämne eller invändigt försedda med fullständig, eldfast beklädnad.

Från rummet eller skåpets högsta del skall finnas kraftigt verkande, direkt ut till det fria ledande ventilationsanordning, som under pågående föreställning skall hållas i verksamhet. Eldstadskanal får för dylikt ändamål ej användas.

I apparatrummet eller skåpet får ej förvaras mer films än som erfordras för en föreställning; användes härvid films å mer än en rulle, skall den öfriga filmen förvaras i eldfast låda, hvars lock under pågående föreställning hålles tillslutet.

Såsom ljuskälla får ej användas glödljus, framställt med knallgaslåga.

Apparatens skötsel.

Under pågående föreställning skall apparaten skötas endast af erfaren och kunnig person, som dertill erhållit polismyndighetens godkännande.

Förråd af films.

Det är ej tillåtet att i lokalen hafva förråd af films utöfver den myckenhet, som enligt hvad här ofvan angifvits får förvaras i apparatrummet, med mindre detsamma förvaras i trälåda med tätt slutande trälock, utvändigt fullständigt beklädd med jernplåt på underlag af asbetspapp.

Eldsläckningsredskap.

Invid apparatrummet eller skåpet skall ständigt finnas en med vatten fylld assurenspruta.

Vakt.

Brandmanskap skall, der Brandchefen finner det nödvändigt, närvara vid föreställning.

Ett exemplar af dessa ordningsföreskrifter skall finnas anslaget i lokalen.

Gefle Rådhus i December 1909.

Polismästaren.

Prenumerera på "TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET".

Insend requisition till Brandchefen, Löjtnant G. Braun, Helsingborg.

Brandordning

för staden Kristianstad fastställd af Kungl Maj:ts Befallningshafvande i Kristianstads län den 10 Februari 1909.

Brandstyrelse.

§ 1.

Förvaltningen af stadens brandväsen utöfvas af en brandstyrelse, bestående af sju ledamöter, däribland brandchefen, och tre suppleanter. Brandchefen är ledamot af styrelsen under sin tjänstetid; öfriga ledamöter och suppleanterna utses af stadsfullmäktige för en tid af fyra kalenderår. Halva antalet af sista nämnda ledamöter och en af suppleanterna utgå efter lotning inför styrelsen vid slutet af andra året, efter det brandordningen trädt i kraft. Nytt val efter de utlottade anställles af stadsfullmäktige för nästföljande fyra kalenderår.

Afgår ledamot eller suppleant innan den tid, för hvilken han valts, tilländalupit, anställles fyllnadsval för återstående tiden.

Då ordinarie val skola af stadsfullmäktige verkställas, har styrelsen att inom den 15 November därom göra anmälan hos stadsfullmäktige. Anmälan skall ock göras om erforderligt fyllnadsval.

§ 2.

Brandstyrelsen åligger:

att vaka öfver iakttagandet af de i brandstadgan för rikets städer och denna brandordning gifna föreskrifter,

att ägna uppmärksamhet i öfrigt åt allt, som kan lända till samhällens betryggande mot eldfara,

att, i händelse ändring i brandordningen anses nödig, upprätta och till stadsfullmäktige ingifva förslag därtill,

att upprätta reglemente för brandkåren, samt

att uppgöra och hvarje år å bestämmd tid till magistraten af-lämnna förslag till inkomst- och utgiftsstat för det nästföljande året.

§ 3.

På hemställan af brandchefen äger styrelsen gifva belöningar åt dem, som under eldsvåda utmärkt sig genom rashet, ihärdighet och själfuppföring.

§ 4.

Styrelsen väljer inom sig ordförande och vice ordförande, och bör underrättelse om utgången af dessa val meddelas magistraten och stadsfullmäktige. Protokoll föres af den, brandstyrelsen därtill utser.

§ 5.

Styrelsen sammanträder, då ordföranden så nödigt finner eller minst tre af styrelsens medlemmar eller brandchefen där-om anhölla. Kallelse till sammanträde utfärdas af ordföranden eller vid för honom inträffadt förfall af vice ordföranden och bör, så vidt ske kan, senast dagen före sammanträdet delgifvas styrelsens ledamöter. Beslut må af styrelsen ej fattas, såvida icke minst tre ledamöter äro tillstades, och dessa äro om beslutet ense. Äro flera ledamöter vid sammanträdet närvarande, utgöre den mening, som de flesta biträda, styrelsens beslut. Utfalla rösterna å båda sidor lika, gälla den mening, som ordföranden biträder.

Brandkår.

§ 6.

För eldsläckning och andra dithörande arbeten skall finnas brandkår, som utgöres af dels en fast kär bestående af brandchef,

brandsergeant, tillika vice brandchef, samt minst

1 brandkorpral,

1 maskinist,

4 ordinarie brandsoldater och

4 extra brandsoldater;

dels ock en reservkår bestående af minst 60 man, indelad i två uppbåd: det första omkring 25 man och det andra omkring 35 man.

§ 7.

Brandchefen tillsättes af stadsfullmäktige efter förslag af brandstyrelsen och med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt.

Brandsergeanten antages medelst kontrakt af brandstyrelsen på förslag af brandchefen och med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt.

Manskapet vid den fasta brandkåren antages af brandchefen medelst af brandstyrelsen fastställdt kontrakt.

§ 8.

En hvar i staden boende och där mantalsskrifven man mellan 17 och 50 år, vare, på grund af medborgerlig plikt, skyldig att tjänstgöra vid reservkåren, när så påfordras; dock är den, som af sjuklighet, kroppslite eller annat anmälut och af brandstyrelsens godkändt förfall hindras, fri från sådan tjänstgörings-skyldighet.

Brandchefen upprättar förslag till inskrifning i reservkåren, hvilket förslag skall underställas brandstyrelsens pröfning och godkännande.

§ 10.

Namnrollor öfver brandkårens särskilda afdelningar skola föras af brandchefen.

§ 11.

Erforderliga föreskrifter angående brandkårens skyldigheter i afseende å brand- och räddningsredskaps vård och skötsel meddelas af brandchefen.

§ 12.

Den fasta brandkåren skall öfvas minst tre gånger i veckan och reservkåren minst sex gånger om året.

§ 13.

Reservkårens första uppbad alarmeras vid eldsvåda genom elektriska signalklockor, anbragta i manskapets bostäder och arbetslokaler. Reservkårens andra uppbad tillkallas vid eldsvåda genom bomb signaler. Till öfning kallas reservkåren af brandchefen genom kungörelse i tidning eller på annat lämpligt sätt.

Brandvakt.

§ 14.

I staden skall brandstation vara inrättad, där brandsergeanten, brandkorpralen, maskinisten och de ordinarie brandsoldaterna skola vara kasernerade dygnet om samt de extra brandsoldaterna om natten.

Å brandstationen skall ständigt vakthållning äga rum.

§ 15.

Finner polismyndigheten, att särskild brandvakt erfordras å teater, biograf eller cirkus, då offentliga föreställningar där gifvas, eller å annan allmän lokal, där tillställningar förekomma af sådan art, som i ordningsstadgan för rikets städer an-gifves, skall brandchefen anordna sådan vakthållning, för hvilken betalning, för hvars gäldande lokalens ägare ansvarar, skall erläggas enligt af brandstyrelsens fastställt taxa.

Brandtelegraf.

§ 16.

För alarmering af brandkåren skall finnas brandtelegraf med brandskåp, anbragta enligt brandstyrelsens bestämmande efter förslag af brandchefen. Brandskåp, hvartill skall höra anslag med tydlig anvisning om sättet för begagnandet, skall under mörker vara belyst af fast lykta, som å glaset är försedd med röd beteckning.

Då alarm göres från brandskåp, skall den, som alarmerar, om möjligt kvarstanna vid brandskåpet för att vid brandkårens ankomst genast kunna lämna anvisning å brandstället.

§ 17.

Inom hvarje fast egendom skall genom brandchefens försorg och efter samråd med ägaren anbringas tillkännagivande om sättet för brandkårens alarmering.

§ 18.

Husägare må ej förvägra brandskåps eller för brandväsen-dets behof erforderliga ledningsanbringande å hans fastighet, men är berättigad att af staden erhålla godtgörelse för den skada, som genom anbringandet möjligen kan uppkomma.

§ 19.

Den, som erhåller tillstånd att afstånga gatudel framför brand-skåp, skall ofördröjligen därom göra anmälan hos brandchefen.

Brandredskap och redskap för räddande af människolif.

§ 20.

Å brandstationen skall finnas brand- och räddningsredskap i tillräcklig mängd och af tillfredsställande beskaffenhet. Inventarieförteckning skall föras af brandchefen, hvilken är ansvarig för att redskapen väl vårdas och förvaras, att den alltid finnes på bestämdt ställe, och att den städs underhålles i fullgodt skick.

§ 21.

För redskapens fortskaffning skall erforderligt antal hästar finnas på stall.

§ 22.

När så lämpligt finnes, och minst en gång om året, skall brandstationen med hvad däri är inspekteras af brandstyrelsen eller någon dess därtill utsedde ledamot.

Förfarande vid eldsvåda.

§ 23.

Utbruten eld tillkännagives genom brandtelegrafens eller med-delst telefonering direkt till brandstationen, därvid särskildt telefonnummer ej behöfver uppgifvas, eller på annat lämpligt sätt.

§ 24.

Brandkårens utryckning, framförande af redskap och åtgärder för öfrigt ske i enlighet med brandchefens föreskrifter.

§ 25.

Vid utryckning till eldsvåda eller öfning vare det för brandkåren tillåtet att färdas hastigare öfver stadens gator och allmänna platser än för andra åkande är medgift, men skall vid dylika tillfällen från brandkårens fordon gifvas signal medelst brandhorn eller ringlocka, och vare andra trafikanter skyldiga att vika ur vägen.

§ 26.

Vid eldsvåda föres högsta befälet af brandchefen eller den hans tjänst förrättar.

§ 27.

Tillträde till brandställe med gifves endast medlemmar af brandstyrelsen, brand- och poliskåren samt chef och dagofficer vid i staden förlagdt regemente eller annan person, som er-hållt särskildt tillstånd.

Vattentillgång.

§ 28.

Tillräcklig vattentillgång vid eldsvåda skall beredas brandkåren genom stadens vattenverk, och brandposterna skola genom vattenverkets försorg städs hållas i fullt brukbart skick.

§ 29.

Skall stadens vattenledning eller del däraf för reparation el-ler af annan orsak under längre eller kortare tid hållas af-stängd, eller skall ny brandpost inrättas eller redan befintlig brandpost flyttas, förändras eller repareras, åligger det före-ståndaren för vattenverket att ofördröjligen därom göra anmä-lan hos brandchefen.

Därest vattenledningens effektivitet af en eller annan orsak minskas, skall underrättelse därom ofördröivadt meddelas brand-chefen.

§ 30.

Föreståndaren eller annan sakkunnig vid vatten- och belys-ningsverken bör vid utbruten eldsvåda ofördröjligen på anmo-dan af brandchefen infinna sig vid brandstället.

§ 31.

Har någon erhållit tillstånd att instänga del af gata eller trottoar, skall han dock lämna inom området befintlig brand-post lätt åtkomlig.

Säkerhetsföreskrifter.

§ 32.

I magasin, stall eller uthus, å vindar eller ställen, där bränn-bara ämnen förvaras, får brinnande ljus eller lampor anorledes än i fullständigt skyddande lykta icke användas. Aska eller kol, som ej fullständigt afsvanat, skall förvaras i täckta kärl af metall eller stengods. Å vindar, genomdragna af skorstenpipor, få antändbara ämnen, ej uppläggas närmare än 0,6 meter från skorstenpipan.

Husbänder och arbetsgifvare skola tillse, att dessa föreskrif-ter iakttagas af deras husfolk och arbetare.

§ 33.

Brandstyrelsen äger förordna, att i sådana byggnader, där på grund af byggnads sätt, inredning eller andra förhållanden fara finnes för spillande af människolif vid eldsvåda, skola an-bringas räddningsstegar af järn eller räddningstag till erforder-ligt antal eller vidtagna eljest af behöfet pakallade säkerhets-åtgärder.

Sotning.

§ 34.

Stadens sotarmästare åligger att med erforderligt arbetsbi-träde, mot betalning efter taxa, verkställa sotning; i köksspis samt i bryggghus- eller annan öppen spis minst en gång hvar

tredje månad, så framt ej spisen under en längre tid stått obegagnad; i eldstad uti värds hus eller spiskvarter och hos bryggare, färgare eller bagare så ofta det finnes nödigt; samt i kakelugnar och dess rör, när den, som äger huset eller nyttjar eldstaden, pakallar sotning, dock alltid en gång hvarje år före September månads utgång, därest ej eldstaden efter senaste sotning varit obegagnad. Är kakelugnen afsedd jämväl för matlagning, skall sotning ske minst hvar tredje månad.

Finner brandstyrelsen nödigt, att i ofvannämnda eller andra eldstäder sotning verkställas oftare, skall vederbörande husägare eller hyresgäst ävensom sotaren rätta sig efter, hvad brandstyrelsen föreskriber.

§ 35.

Ej må någon vägra sotning, när sotaren med stöd af nästföregående paragraf anmäler sig till verkställande därpå, såvida icke redan påbörjad syssla, som ej bekvämligen kan afbrytas, hindrar, i hvilket fall sotaren skall underrättas, när senast inom två dagar sotning får ske.

§ 36.

Då husägare eller den, som nyttjar eldstad, påkallar särskild sotning, skall sådan utföras inom två dagar efter tillsägelse.

§ 37.

Vid sotning har sotaren att noga efterse, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eld fara; och därest sådan felaktighet upptäckes, skall sotaren genast underrätta husägare och vederbörande hyresgäst samt göra anmälan hos brandchefen, hvilken tillser, att felaktigheten ofördröjligen afhjälpes.

§ 38.

Hvarje gång sotning skett, skall sotaren af husägaren eller den, som pakallat sotningen, taga intyg om dess verkställande i en för ändamålet inrättad bok. Denna bok skall sotaren hvar tredje månad för granskning uppvisa för brandchefen. Anmärkes vid granskningen någon försummelse, hvilken sotaren ej kan skäligen förklara, skall förhållandet anmälas hos polismyndigheten.

§ 39.

Sotaren åligger att utan särskild ersättning biträda vid brandsyn och efterbesiktning.

§ 40.

Vid inträffad soteld skall sotaren vidtaga erforderliga åtgärder; och skall sotaren vid erhalten kändedom om eldsvåda genast, atföljd af sina biträden, infinna sig vid brandstället och där ställa sig brandchefens befallningar till efterrättelse.

§ 41.

Sotaren vare förbjudet att lämna staden utan tillstånd af borgmästaren, och må sådant tillstånd ej gifvas, därest icke sotaren kan sätta lämplig person i sitt ställe. Om erhalten ledighet och om ställföreträdaren skall sotaren ofördröjligen göra anmälan hos brandchefen.

Brandsyn.

§ 42.

Ordinarie brandsyn äger rum hvarje år i Maj eller Juni å de dagar, brandstyrelsen bestämmer och kungör.

Brandsyn förrättas af brandchefen eller brandsergeanten och stadens sotare samt byggmästare och kakelugnsmakare. De sistnämnda utses af brandchefen och åtnjuta godtgörelse ur stadskassan. Vid brandsyn skall jämväl en polisman tillstådesvara.

§ 43.

Såsom beslut gälle det, hvorm flertalet af synemännen för ena sig, men äro rösterna lika, gälle den mening, som brandchefen eller han ställföreträdare biträder.

§ 44.

Öfver de vid brandsyn anmärkta bristfälligheterna och hvad synemännen i anledning därpå besluta skall föras protokoll. Utdrag därpå tillställas genom polismyndighetens försorg gårdens ägare mot delgivningsbevis.

§ 45.

I September skola synemännen hålla efterbesiktning för utrönande, huruvida anmärkta brister blifvit afhjulpna.

Ansvarsbestämmelser.

§ 46.

Uteblir någon, som tillhör brandkårens reserv, utan förfall från öfning eller eldsvåda, böte från 2 till och med 10 kronor.

§ 47.

Vägrar någon, som tillhör brandkåren, att ålyda honom i tjänsten af förman gifven befallning, böte från och med 10 till och med 100 kronor.

För annan ohörsamhet, försummelse eller oordentlighet i tjänsten af brandsergeanten eller manskapet vid fasta brandkåren må beträffande brandsergeanten af brandstyrelsen och beträffande manskapet af brandchefen ädömas mistning af lön under högst tio dagar med bibehållande af tjänstgöringsskyldighet, hvilket löneafdrag användes för ändamål, som af brandstyrelsen bestämmes.

§ 48.

Gör någon falskt alarm från brandskåp eller föranleder anorlunda af okynne eller onsdikt brandkårens utryckning, böte från och med 10 till och med 100 kronor.

§ 49.

Felar någon mot föreskrift, som i § 32 gifven är, böte från och med 5 till och med 100 kronor.

§ 50.

Vägrar någon obehörigen sotning eller tredskas att lämna underrättelse, som i § 35 sägs, böte från och med 2 till och med 10 kronor.

§ 51.

Uppstår soteld i skorstensrör till följd af värds löshet vid eldning, böte den, som eldstaden begagnar, från och med 10 till och med 30 kronor.

§ 52.

Underlåter sotare, utan giltigt skäl, att verkställa sotning å föreskrifven tid eller på tillsägelse af husägare, hyresgäst eller brandstyrelsen, böte första gången från och med 5 till och med 10 kronor, andra gången från och med 10 till och med 20 kronor, och vare, därest han oftare gör sig skyldig till sådan underlåtenhet, förfallen till mistning af en till och med tre månaders lön eller till tjänstens förlust, efter omständigheterna.

Uppkommer soteld i följd af underlåtenheten, vare böterna lägst 10 kronor och högst 30 kronor.

§ 53.

Försummar sotare att meddela underrättelse eller göra anmälan, som i § 37 sägs, böte från och med 5 till och med 20 kronor.

§ 54.

Uraktlåter sotare hvad honom enligt § 38 åligger, böte från och med 2 till och med 5 kronor.

§ 55.

Visar sotare värds löshet eller försummelse i sin tjänst i andra fall än förut är sagdt, böte från och med 5 till och med 30 kronor.

§ 56.

Sotare vare ersättningskyldig för skada, som af honom eller hans folk genom ovarsamhet vid sotning förorsakas.

§ 57.

Om påföljd af tredska att vid brandsyn lämna synemännen tilltråde till lägheten eller annat, som skall undersökas, och för underlåtenhet att fullgöra, hvad synemännen föreskrifva stadgas i brandstadgan för rikets städer.

Kungl. Maj:ts

nådiga resolution på en af stadsfullmäktige i Christianstad gjord, af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Christianstads län insänd underdånig ansökning, att den i nämnda stad inrättade brandtelegrafinrättning med alla dess beständsdelar och tillhörigheter måtte få komma i åtnjutande af samma laga skydd, som tillkommer statens telegraf- och telefoninrättning; Gifven Stockholms Slott den 29 Mars 1899.

Kungl. Maj:tt har, sedan Dess Telegrafstyrelse afgifvit infortrat underdånigt utlåtande, låtit detta ärende Sig fördragas och finner godt förordna, att den inom staden Christianstad inrättade brandtelegrafinrättning skall åtnjuta samma skydd, som jemlikt 19 Kap. 13 och 21 §§ strafflagen, sådana dessa

lagrum lyda enligt lagen den 20 Juni 1890, tillkommer statens telegraf- och telefoninrättning.

Hvilket vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

Under Hans Majsts,
Min Allernådigaste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF

(Sigill).

Hans Wachtmeister.

Förslag till Brandordning

för staden Engelholm.

Brandstyrelse.

§ 1.

Förvaltningen af stadens brandväsende utöfvas af en brandstyrelse, bestående af fyra ledamöter, däribland brandchefen och två suppleanter. Brandchefen är ledamot af styrelsen under sin tjänstetid; öfriga ledamöter och suppleanter utses af stadsfullmäktige för en tid af fyra kalenderår. Halfva antalet af sistnämnda ledamöter och en af suppleanterna utgå efter lottning inför styrelsen vid slutet af andra året, efter det brandordningen trätt i kraft. Nytt val efter de utlottade anställs af stadsfullmäktige för nästföljande fyra kalenderår.

Afvar ledamot eller suppleant, innan den tid, för hvilken han valts, tilländalupit, anställs fyllnadsväl för återstående tiden. Då ordinarie val skola af stadsfullmäktige verkställas, har styrelsen att inom den 15 November därom göra anmälan hos stadsfullmäktige. Anmälan skall och göras om erforderligt fyllnadsväl.

§ 2.

Brandstyrelsen åligger:
att vaka öfver iakttagandet af de i brandstadgan för rikets städer och denna brandordning gifna föreskrifter;
att, i händelse ändring i brandordningen anses nödig, upp-
rätta och till stadsfullmäktige ingifva förslag därtill;
att upprätta reglemente för brandkåren;
att uppgöra och hvarje år å bestäm tid till magistraten af-
lämna förslag till inkomst- och utgiftsstat för det nästföljande året;

att för anvisade medel anskaffa materiel och annan utrustning till brandväsendet;

att på förslag af brandchefen bestämma platsen för uppsättning af brandskåp samt gifva föreskrifter om uniform och tjänstetecken för befäl och manskap vid brandstyrkan;

att minst en gång årligen mönstra brandstyrkan samt anordna fullständig besiktning å brandstationen och brandredskapen;
att på brandchefens förslag bestämma belöningar åt dem, som vid eldsvåda särskildt utmärkt sig samt

att i allmänhet egna en sorgfälligt tillsyn åt allt, som har sammanhang med brandväsendet och kan lända till samhällets trygghet mot eldfara.

§ 3.

Styrelsen väljer inom sig ordförande och vice ordförande, och bör underrättelse om utgången af dessa val meddelas magistraten och stadsfullmäktige. Protokoll föres af den, brandstyrelsen därtill utser.

§ 4.

Styrelsen sammanträder, då ordföranden så nödigt finner eller minst tre af styrelsens medlemmar eller brandchefen därom anhålla. Kallelse till sammanträde utfärdas af ordföranden eller vid för honom inträffadt förfall af vice ordföranden och bör, så vidt ske kan, senast dagen före sammanträdet delgifvas styrelsens ledamöter. Beslut må af styrelsen ej fattas, såvida icke minst tre ledamöter äro tillstades och dessa äro om beslutet ense. Äro flera ledamöter vid sammanträdet närvarande, utgöre den mening, som de flesta biträda, styrelsens beslut. Ufalla rösterna å båda sidor lika, gälla den mening, som ordföranden biträder.

Brandkår.

§ 5.

För eldsläckning och andra dithörande arbeten skall finnas brandkår, som utgöres af dels en fast kår bestående af brandchef,

vice brandchef, samt minst 8 ordinarie brandsoldater och 2 extra brandsoldater, dels och en genom kontrakt antagen reservkår, bestående af minst 20 man.

Om eldsvåda tager sådan omfattning, att allmän fara synes föreligga, åligger det en hvar arbetsför man såsom en allmän medborgerlig plikt att på anmodan utan ersättning deltaga i räddnings- och eldsläckningsarbetet.

§ 6.

Brandchefen tillsättes af stadsfullmäktige efter förslag af brandstyrelsen på 3 år och med sex månaders ömsesidig uppsägningssätt.

Vice brandchef antages likaledes på 3 år medelst kontrakt af brandstyrelsen på förslag af brandchefen och med sex månaders ömsesidig uppsägningssätt.

Manskapet vid den fasta brandkåren antages af brandchefen medelst af brandstyrelsen fastställt kontrakt.

§ 7.

Brandchefen och vice brandchefen må icke samtidigt vara frånvarande ur staden. Om de önska permission eller tjänstledighet utöfver 36 timmar, skall skriftlig ansökan därom inlämnas till brandstyrelsen.

Öfrigt befäl och manskap vid brandstyrkan kunna af brandchefen erhålla tjänstledighet eller permission efter skriftlig anmälan.

§ 8.

Brandchefen, som är brandkårens befälhåfvare, åligger det särskildt att tillse:

att brandkåren alltid är fulltaltig och väl öfvad samt att en-
hvar inom kåren fullgör sina skyldigheter på ett tillfredsstäl-
lande sätt,

att släcknings- och räddningsredskapen äro fulltalliga samt att de liksom brandtelegrafien alltid befinna sig i fullgodt skick;
att brandkårens materiel och utrustning aktsamt begagnas och värdas samt

att inventarieförteckningar, rullor öfver befäl och manskap samt journaler och anteckningar i öfrigt ordentligt föras.

Brandchefen är därjämte skyldig att afgifva de yttranden, hvilka af vederbörande myndighet infordras i mål, som med brandväsendet äga sammanhang.

I allt hvad till befattningen hör, åtnjuter brandchefen ovillkorlig lydnad af de vid brandstyrkan anställda eller för tillfälligt biträde antagne personer.

§ 9.

För vice brandchefen gälla i tillämpliga delar i ofvanstående paragraf 8 gifna bestämmelser.

§ 10.

Den fasta brandkåren skall öfvas minst tjugofem gånger om året och reservkåren minst tre gånger om året.

§ 11.

Brandchefen, vice brandchefen samt brandsoldaterna alarmeras vid eldsvåda direkt från brandskåpen genom elektriska signalklockor, anbragta såväl i nämnda chefs och brandsoldaters bostäder, som ock i brandsoldaternas arbetslokaler. Sådan alarmering kan äfven ske från brandvaktstationen å polisvaktkontoret.

Reservkåren tillkallas vid eldsvåda genom hornsignaler eller klämtning från kyrktornet.

Till öfning kallas såväl den fasta brandkåren som reservkåren af brandchefen på lämpligaste sätt.

Brandvakt.

§ 12.

Brandvakthållningen bestrides af polisen, dels å polisvaktkontoret, dels i stadens tvänne polisdistrikt, i hvilka senare patrullering upprätthålles under hela dygnet af minst en polis-konstapel i hvarje distrikt.

§ 13.

Finner polismyndigheten, att särskild brandvakt erfordras å teater, biograf eller cirkus, då offentliga föreställningar där gifvas, eller å annan allmän lokal, där tillställningar förekomma af sådan art, som i ordningsstadgan för rikets städer afgifves, skall brandchefen anordna sådan vakthållning, för hvilken betalning, för hvars gäldande lokalens ägare ansvarar, skall erläggas enligt af brandstyrelsen fastställt taxa.

Brandtelegraf.

§ 14.

För alarmering af brandkåren skall finnas brandtelegraf med brandskåp, anbragta enligt brandstyrelsens bestämmande efter förslag af brandchefen. Brandskåp, hvartill skall höra anslag med tydlig anvisning om sättet för begagnandet, skall under mörker vara belyst af fast lykta, som å glaset är försedd med röd beteckning.

Då alarm göres från brandskåp, skall den, som alarmerar, om möjligt kvarstanna vid brandskåpet, för att vid kårens ankomst genast kunna lämna anvisning å brandstället.

§ 15.

Inom hvarje fast egendom skall genom brandchefens försorg anbringas tillkännagivande om sättet för brandkårens alarmering.

§ 17.

Den, som erhåller tillstånd att afstänga gatudel framför brandskåp, skall ofördröjligen därom göra anmälan hos brandchefen, hvilken lämnar närmare bestämmelser rörande obehindrad tillträde till brandskåpet.

§ 18.

Å brandstationen skall finnas brand- och räddningsredskap i tillräcklig mängd och af tillfredsställande beskaffenhet. Inventarieförteckning skall föras af brandchefen, hvilken är ansvarig för att redskapen väl värdas och förvaras, att den alltid finnes på bestämt ställe, och att den städse underhålles i fullgodt skick.

§ 19.

I hvarje gård skall finnas minst en brandstege afpassad efter husets höjd.

Förfarande vid eldsvåda.

§ 20.

Utbruten eld tillkännagives genom brandtelegrafen eller medteltefonering till brandvaktstationen eller på annat lämpligt sätt.

§ 21.

Vid eldsvåda föres högsta befälet af brandchefen eller den hans tjänst förrättar. Brandkårens utryckning, framförande af redskap och åtgärder i öfrigt ske i enlighet med brandchefens föreskrifter.

§ 22.

Tillträde till brandställe medgifves endast medlemmar af brandstyrelsen, brand- och poliskåren eller annan person, som af brandbefälet därtill erhållit särskildt tillstånd.

§ 23.

Innevånare i hus, hvilket vid eldsvåda är utsatt för antändning vare sig genom hetta eller flygeld, skola tillse, att luckor, fönster och dörrar tillstängas, att lättantändliga ämnen undan skaffas, att vatten hålles i beredskap å vindar och andra ställen, som äro mest utsatta för fara, samt att i öfrigt sådana åtgärder vidtagas, som tjäna till förekommande af antändning eller underlättande af släckning.

§ 24.

Inträffar eldsvåda under mörker, skola för underlättande af eldsläckningsanordningarna gatulyktorna i närheten af brandstället och vid de platser, där arbete i följd af branden äger rum, på brandbefälets eller polisens order genast tändas.

Gasmästaren, som är skyldig att i fall af behof tillstädeskomma vid eldsvåda, har att tillhandagå såväl med lyktors tändning, som med afstängning af gasledning till brinnande byggnad.

§ 25.

Inträde i hus, där eldfara förmärkes, får icke vägras eller genom tredska försväras. Ar vid sådant tillfälle huset tillslutet och kan icke genom ringing eller annorledes husfolket väckas så skyndsamt, som erfordras, må saktöst port eller dörr uppbrytas eller fönster insläs för vinnande af tillträde till huset.

§ 26.

Sedan eld blifvit dämpad, skall till förekommande af förnyadt utbrott af densamma, brandstället på lämpligt sätt bevakas samt erfordrerliga brandredskap där kvarbliva, så länge brandchefen prövar nödigt. Eftersläckning, gräning och andra efter större brand nödiga arbeten, som icke lämpligen kunna af brandkåren verkställas, äger brandchefen efter samråd med brandstyrelsens ordförande låta utföra mot lega. Har byggnad blifvit af eld så skadad, att fara kan uppkomma utaf de kvarstående delarna, skall densamma ofördröjligen försättas i det skick, att faran afvärjes.

Vattentillgång.

§ 27.

Då för beredande af vattentillgång vid eldsvåda stadens vattenledning i främsta rummet måste anlitas, skola alla med vattenledningen vidtagna åtgärder, som kunna halva betydelse för eldsläckningen, genom föreståndarens för vattenverket försorg på förhand anmälas till brandchefen. Sålunda skall anmälan ske, om ledningen för reparation eller af annan orsak behöfver helt eller delvis afstängas jämte tiden därför, om brandpost blifvit flyttad eller nu sådan inrättad, om vattentillgången eller trycket undergått större förändringar o. s. v.

Hvad särskildt angår inrättade eller förändring af brandposter bör vattenverkets styrelse inhämta brandchefens yttrande, innan åtgärder i sådant hänseende vidtagas.

§ 28.

Vid brandtillfälle bör kunnig person från vattenverket komma tillstädes för att tillhandaga med upplysningar och biträda med verkställande af de afstängningar å ledningsnätet, hvarom brandchefen för beredande af större vattentillgång äger förordna.

§ 29.

Har någon erhållit tillstånd att instänga del af gata eller trottoar, skall han dock lämna inom området befintlig brandpost lätt åtkomlig.

§ 30.

Brandposts läge skall tydligt utmärkas genom skylt, som på stadens bekostnad anbringas å lämpligt plats i närheten. Vintertiden skall brandpost hållas fri från is och snö på föranstaltande af den, som det åligger att hålla gatan ren.

Säkerhetsföreskrifter.

§ 31.

I magasin, stall eller uthus, å vindar eller ställen, där brännbara ämnen förvaras, får brinnande ljus eller lampa annorledes än i fullständigt skyddande lykta icke användas.

Aska eller kol, som ej fullständigt afsylnat, skall förvaras i täckta kärl af metall eller stengods. Å vindar, genomdragna af skorstenpipor, få antändbara ämnen ej uppläggas närmare än en meter från skorstenpipan.

Husbönder och arbetsgifvare skola tillse, att dessa föreskrifter iakttagas af deras husfolk och arbetare.

§ 32.

Brandstyrelsen äger förordna, att i sådana byggnader, där på grund af byggnadssätt, inredning eller andra förhållanden fara finnes för spillande af människolif vid eldsvåda, skola anbringas räddningsstegar af järn eller räddningslinor till erfordrerligt antal eller vidtagas eljest af behovet påkallade säkerhetsåtgärder.

§ 33.

I hus med eldfarliga inrättningar eller upplag, i brädgårdar fabriker eller större verkstäder samt i allmänhet i sådana byggnader, där på grund af byggnadssätt, inredning eller andra förhållanden fara finnes för spillande af människolif vid eldsvåda eller för eldens hastiga spridning, äger magistraten på hemställan af brandstyrelsen eller brandsynen och efter vederbörandes hörande förordna, att stadens vattenledning skall, så framt den är framdragen i närheten, på ägarens bekostnad vara inledd och enligt närmare föreskrift vara försedd med en eller flera brandposter eller brandkranar af anvisad modell.

§ 34.

I teater- och cirkusbyggnader samt andra samlingslokaler skola vidtagas de åtgärder till förekommande af eldfara och för publikens säkerhet, som polismyndigheten efter verkställd utredning i hvarje särskildt fall finner nödigt föreskrifva.

Sotning.

§ 35.

Stadens sotarmästare, som antages af magistraten med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt, åligger att mot betalning efter taxa, verkställa sotning: i köksspis samt i bryggshus eller annan öppen spis minst en gång hvar tredje månad, så framt ej spisen under en längre tid stått obegagnad; i eldstad uti vårdshus eller spisquarter och hos bryggare, bagare och andra ställen, där stark och ihållande eldning äger rum, en gång i månaden samt i kakelugnar och dess rör, när den, som äger huset eller nyttjar eldstaden, påkallar sotning, dock alltid en gång hvarje år före September månads utgång, därest ej kan påvisas, att eldstaden efter senaste sotningen varit obegagnad. Ar

kakelugn afsedd jämväl för matlagning, skall sotning ske minst hvar tredje månad.

Finner brandstyrelsen nödigt, att i ofvannämnda eller andra eldstäder sotning verkställs oftare, skall vederbörande husägare eller hyresgäst äfvensom sotaren rätta sig efter, hvad brandstyrelsen föreskrifver.

§ 36.

Sotaremästaren åtnjuter betalning enligt taxa, som antages af stadsfullmäktige och fastställs af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande.

§ 37.

Ej må någon vägra sotning, när sotaren med stöd af nästföregående par. 35 anmäla sig till verkställande däraf, såvida icke redan påbörjad synsler, som ej bekvämligen kan afbrytas, hindrar, i hvilket fall sotaren skall underrättas, när senast inom två dagar sotningen får ske.

§ 38.

Då husägare eller den, som nyttjar eldstad, påkallar särskild sotning, skall sådan utföras inom två dagar efter tillsägelse.

§ 39.

Vid sotning har sotaren att noga efterse, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eldfara, och därest sådan felaktighet upptäckes, skall sotaren genast underrätta husägare och vederbörande hyresgäst samt göra anmälan hos brandchefen, hvilken tillser, att felaktigheten ofördröjligen afhjälpes.

§ 40.

Hvarje gång sotning skett, skall sotaren af husägaren eller den, som påkallat sotningen, taga intyg om dess verkställande i en för ändamålet inrättad bok. Denna bok skall sotaren hvar tredje månad för granskning uppvisa för brandchefen. Anmärkes vid granskningen någon försummelse, hvilken sotaren ej kan skäligen förklara, skall förhållandet anmälas hos polismyndigheten.

§ 41.

Sotaren åligger att utan särskild ersättning biträda vid brandsyn och efterbesiktning.

§ 42.

Vid inträffad soteld skall sotaren vidtaga erforderliga åtgärder; och skall sotaren vid erhållen kännedom om eldsvåda genast, åtföljd af befämliga biträden, infinna sig vid brandstället och där ställa sig brandchefens befallningar till efterättelse.

§ 43.

Sotaren äger ej lämna staden utan tillstånd af polismyndigheten, och må sådant tillstånd ej gifvas, därest icke sotaren kan sätta lämplig person i sitt ställe. Om erhållen ledighet och om ställföreträdaren skall sotaren ofördröjligen göra anmälan hos brandchefen.

Brandsyn.

§ 44.

Ordinarie brandsyn äger rum hvarje år i Maj eller Juni å de dagar, brandstyrelsen bestämmer och kungör.

Brandsyn förrättas af brandchefen eller vid förfall för honom af vice brandchefen och stadens sotaremästare samt en byggnadskunnig person och en kakelugnsmakare. De sistnämnde utses af brandchefen och åtnjuta godtgörelse ur stadskassan.

§ 45.

Såsom beslut gälle det, hvarom flertalet af synemännen förenas sig, men äro rösterna lika, gälle den mening, som brandchefen eller han ställföreträdare biträder.

§ 46.

Öfver de vid brandsyn anmärkta bristfälligheterna och hvad synemännen i anledning däraf besluta, skall föras protokoll. Utdrag däraf tillställas genom polismyndighetens försorg gårdens ägare mot delgifningsbevis.

§ 47.

I September skola synemännen hålla efterbesiktning för utronande, huruvida anmärkta brister blifvit afhjupna.

§ 48.

På framställning af polismyndigheten eller, då brandchefen själf finner anledning därtill förelämnas, skall brandchefen anordna extra brandsyn, vid hvilken förfares i enahanda ordning, som vid ordinarie brandsyn. Erfordras i sådant fall efterbesiktning, skall tiden därtför bestämmas vid synen.

I öfrigt bör brandchefen eller på hans order annat brandbefäl på obestämda tider genom besiktning i fastigheter och eldfarliga inrättningar, till hvilka tillträde i så fall icke får vägras, förvissa sig om, att brandordningens föreskrifter efterleivas.

§ 49.

Rörande förfarandet vid brandsyn erinras i öfrigt om bestämmelserna i brandstadgan för rikets städer.

Allvarsbestämmelser.

§ 50.

Vägrar den, som tillhör fasta brandkåren eller reserven, att under öfning eller vid eldsvåda lyda förmäns befallning i och för tjänsten, böte från och med 2 till och med 50 kronor. Uteblir någon af reserven utan laga förfall från eldsvåda eller öfning, hvartill han kallats, böte från och med 1 till och med 10 kronor.

§ 51.

Den, som genom falskt alarm från brandskap eller annorledes af okynne eller i ond afsikt föranleder brandkårens utrykning, böte från och med 25 till och med 100 kronor.

§ 52.

Felar någon mot föreskritt, som i par. 31 gifven är, böte från och med 5 till och med 100 kronor.

§ 53.

Vägrar någon obehörigen sotning eller tredskas att lämna underrättelse, som i par. 37 sägs, böte från och med 2 till och med 10 kronor.

§ 54.

Uppstår soteld i skorstenrör till följd af värdslöshet vid eldning, böte den, som eldstaden begagnar, från och med 10 till och med 30 kronor.

§ 55.

Underlåter sotare, utan giltigt skäl, att verkställa sotning å föreskrifven tid eller på tillsägelse af husägare, hyresgäst eller brandstyrelsen, böte första gången från och med 5 till och med 10 kronor, andra gången från och med 10 till och med 20 kronor, och vare, därest han oftare gör sig skyldig till sådan underlåtenhet, förfallen till misting af en till tre månaders lön eller till tjänstens förlust, efter omständigheterna. Uppkommer soteld i följd af underlåtenheten, vare böterna lägst 10 kronor och högst 30 kronor.

§ 56.

Försummar sotare att meddela underrättelse eller göra anmälan, som i par. 39 sägs, böte från och med 5 till och med 20 kronor.

§ 57.

Uraktlåter sotare hvad honom enligt par. 40 åligger, böte från och med 2 till och med 5 kronor.

§ 58.

Visar sotare värdslöshet eller försummelse i sin tjänst i andra fall än förut är sagdt, böte från och med 5 till och med 30 kronor.

§ 59.

Sotare vare ersättningskyldig för skada, som af honom eller hans folk genom ovarsamhet vid sotning försakas.

§ 60.

Om påföljd för tredskas att vid brandsyn lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat och för underlåtenhet att fullgöra, hvad synemännen föreskriva, stadgas i brandstadgan för rikets städer.

§ 61.

Förselse i öfrigt mot denna brandordning och därpå grundade föreskrifter straffas, där å förselsen icke följer straff enligt allmän lag eller författning, med böter från och 5 till och med 100 kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som vid eldsvåda störande inblandar sig i eller oakadt tillsägelse på annat sätt uppträder hinderligt vid brandkårens arbete.

Allmänna bestämmelser.

§ 62.

För släckning af eldsvåda utom stadens gränser får brandstyrkan eller dess materiel icke användas med mindre brandstyrelsens ordförande, eller, om han icke genast anträffas, annan ledamot af brandstyrelsen, därtill samtycker.

§ 63.

Hvad i denna brandordning stadgas om husägare och husvärd, gäller, då han är frånvarande, för den, som å hans vägnar öfver egendomen har tillsyn.

§ 64.

Genom brandstyrelsens försorg skola tryckta exemplar af denna brandordning alltid finnas att tillgå.

Nya brandordningar.

Tvenne nya brandordningar hafva bemärkts.

Den ena är för staden Kristianstad och är fastställd af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 10 Februari 1909. Den andra är afsedd att gälla för staden Engelholm; den är jämväl tryckt 1909, och är det ej bekant, huruvida den ännu vunnit fastställelse eller ej.

Den förra staden räknar öfver 11,000 och den senare omkring 4,000 innevänare.

Båda städerna hafva fast aflönad brandchef och fast brandkår.

I båda städerna finnes brandstyrelse.

Hvad som vid genomläsandet af dessa brandordningar genast väcker uppmärksamhet, är den ställning, som brandstyrelsen och brandchefen intager, såväl hvar för sig, som i förhållande till hvarandra.

Det är nog mycket möjligt, att en brandstyrelse kan vara en lämplig institution, särskildt för mindre städer, kanske aldrig mest därigenom, att brandchefen genom en sådan styrelse bör kunna påräkna en god hjälp, då det gäller att för vederbörande anslagsgivande myndigheter klargöra behovet af organisationsändringar, af nya anslag m. m. Såsom ett oefftergiftigt villkor för att brandstyrelsen skall blifva en för samhället nyttig institution, fordras emellertid, att ett godt förhållande och samarbete råder emellan brandstyrelsen och brandchefen, och detta förutsätter, att brandstyrelsens uppdrag äro så avvägda, att de ej förgripa sig på brandchefens lagliga rättigheter och ej heller ingripa i göromål, hvilkas natur hafva sådant samband med brandchefens äligganden, att de lämpligast böra anföras åt denne. I dessa afseenden äro de nu föreliggande brandordningarna ej obetingadt lämpliga att tjäna såsom mönster. Det är visserligen sannt, att, som brandchefen är medlem af brandstyrelsen, kan han inom densamma göra sin mening till en viss grad hörd, men detta är ej giltigt försvar för att, såsom här förekommer, brandchefen nedtryckes till en annan ställning än den, hvilken han enligt Kungl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer är berättigad intaga.

Hvad angår *Kristianstads* brandordning märkes följande:

Brandstyrelsen, som består af 7 ledamöter, älliger enligt § 2:

1:o. att vaka öfver iakttagandet af de i brandstadgan för rikets städer och stadens brandordning gifna föreskrifter;

2:o. att vaka öfver uppmärksamhet i öfrigt åt allt, som kan lända till samhällets betryggande mot eldfara;

3:o. att, i händelse ändring i brandordningen anses nödig, upprätta och till stadsfullmäktige ingiwa förslag därtill;

4:o. att upprätta reglemente för brandkåren; samt

5:o. att uppgöra och hvarje år å bestämd tid till magistraten aflemlna förslag till inkomst- och utgiftsstat för nästföljande året.

Hvad angår punkterna 1 och 2 här ofvan, hvilka afse aktgifvandet på utfärdade förordningars efterlefnad och på allmänna betryggandet mot eldfara, är formelt intet att erinra mot, att sådana uppdrag lemnas till brandstyrelse, ehuru de enligt brandstadgan egentligen tillhöra polismyndigheten, ty brandstadgan angifver i en senare paragraf, att "hvad som af brandstadgan och brandordningen tillhör polismyndighets handläggning skall behandlas af polismyndighet eller af magistrat eller af i dess ställe tillsatt styrelse". Men att någon praktisk fördel är förenad med att i dessa fall öfverläta magistratens göromål på brandstyrelsen är svårt att inse. Utom brandchefen och brandsynen är det nämligen just polismyndigheten, som egnar och som har förutsättning att kunna egna uppmärksamheten åt efterlefnaden af gällande förordningar och öfrigt, som länder till samhällets betryggande mot eldfara. Brandstyrelsens ledamöter hafva nog starkare intresse på andra håll, så att de nog ej hafva tillfälle verksamt vaka öfver eldsäkerheten i samhället, och i brandsyneförättningen deltaga de ej, och för öfrigt torde det vara tvifvelaktigt, huruvida dessa ledamöter, hvilka då och då ombytas, så som sig höfves känna till de föreskrifter, som det här är fråga om, och hvilka angifvas ej blott i brandstadgan och brandordningen utan jämväl i byggnadsordningen och i utfärdade polis- och ordningsföreskrifter.

En del af dessa äligganden ingå enligt brandstadgan i brandchefens skyldigheter, då han skall "värda sig om, att stadens brandväsen är väl ordnad" och då han skall "besigtiga och pröfva ej blott kommunens utan jämväl den enskilda brand- och lifräddningsredskap, som skall i staden finnas".

Det ligger i brandchefssysslans natur, att brandchefen skall särskildt egna sig åt uppmärksammandet af hvad i punkt 1 och 2 omförmäles, och har därför sådan bestämmelse intagit i stora flertalet brandordningar, men i den nu föreliggande nämnes intet därom, utan har detta uppdrag transporterats öfver till brandstyrelsen. Brandchefens ansvar blifver härigenom afsevärdt minskadt, då han får dela detsamma med de andra sex brandstyrelseledamöterna. Sådant deladt ansvar visar sig ofta föga värdt att hysa tillit till.

Enligt punkt 3 skall brandstyrelsen, i händelse ändring af brandordningen anses nödig, upprätta och till stadsfullmäktige ingiwa förslag därtill.

Brandstadgan föreskrifver emellertid att "brandchefen skall, då föreskrifter i stadens brandordning äro af nöden, därom hos vederbörande göra framställning" äfvensom att "öfver förslag till brandordning eller dit hörande stadganden skall, därest ej brandchefen själf väckt förslaget, hans yttrande inhemtas, innan ärendet af stadsfullmäktige afgöres". Sålunda kan ej en omändring af brandordningen beslutas af stadsfullmäktige, ej håller fastställas af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, såvida ej brandchefen personligen yttrat sig öfver densamma. Att såsom i föreliggande brandordning föreskrifves, öfverflytta denna brandchefens lagliga rätt till brandstyrelsen är sålunda orätt och innebär en kränkning af brandchefens lagliga rätt. Vid tillämpningen häraf torde det ligga nära till hands, att brandchefen vid brandstyrelsens sammanträde förklarar, att som det enligt brandstadgan älliger honom att personligen lemna sitt yttrande i ärendet, så öfverlemnar han åt brandstyrelsen, att honom förutan afgifva yttrandet.

Vid förslagets till brandordning uppgörande hade en reservation af brandchefen rörande lydelsen af denna punkt 3 varit väl på sin plats.

Enligt punkt 4 uppdrages åt brandstyrelsen att upprätta reglemente för brandkåren.

Brandstadgan föreskriver emellertid: "där sådant anses af nöden, må stadsfullmäktige äga utfärda särskilda reglementen för brandstyrkan och dess befäl". Det är sålunda i uppbar strid mot brandstadgan, att till brandstyrelsen lemnas en befogenhet, hvilken uteslutande tillkommer stadsfullmäktige. Olämpligheten af att brandstyrelsen utfärdar reglemente för brandkåren och dess befäl, utan att detta reglemente af stadsfullmäktige fastställas, ligger i öppen dag. Brandstyrelsen tillerkännes härigenom ett förmyndarskap öfver brandchefen och öfver brandkåren, hvartill denna styrelse enligt brandstadgan saknar hvarje berättigande.

Brandstyrelsen kan i reglementet införa, hvad den behagar, och brandchefen har ej annat än att finna sig däruti eller att ställa sin plats till förfogande för någon mera medgörlig person.

Vid förslagets affattande borde brandchefen, om han härvid åtnjutit den honom lagligen tillerkända rätten att afgifva sitt yttrande, påvisat detta förhållande genom att afgifva sin reservation mot lydelsen af punkt 4, hvilket säkerligen skulle haft till följd, att stadsfullmäktige ej godkändt formuleringen af denna punkt, och att, om dock så skett, länsstyrelsen återförvisat förslaget till stadsfullmäktige för lagenlig, ny behandling.

Enligt punkt 5 skall brandstyrelsen uppgöra och hvarje år å bestämtd tid till magistraten aflämnas förslag till inkomst- och utgiftsstat för det nästkommande året.

Brandstadgan angifver härom: "brandchefen skall vårda sig därom, att då för stadens brandväsen anslag af medel äro af nöden, därom hos vederbörande göra framställning". Enligt brandstadgan är det sålunda brandchefen och ej brandstyrelsen, som skall uppgöra förslag till brandväsendets årsstat. Därefter kommer turen till brandstyrelsen att afgifva yttrande öfver det af brandchefen uppgjorda statsförslaget, om så skall ske.

Enligt § 33 är brandstyrelsen den myndighet, som äger att förordna om hvilka hus, som anses hysa eldfarliga inrättningar, och om de anordningar för lifräddning och eldsläckning, som skola finnas i dylika byggnader.

I likhet med hvad här ofvan anförts angående punkterna 1 och 2 af § 2 är sådant uppdrags lemnande till brandstyrelsen måhända formelt befogadt, men man kan ej annat än undra öfver, hvarför ej den myndighet, som denna angelägenhet närmast berör, och som under alla förhållanden nog ej kan förvägras att hafva sitt tungt vägande ord med i laget, nämligen magistraten, ombesörjer denna angelägenhet på förslag af dem, som känna till de på dessa ärendens bedömande inverkan förhållandena, nämligen brandchefen och brandsynen efter brandchefens hörande. För öfrigt är det äfven byggnadsnämnds rättighet att förelägga villkor i och för lifräddning och eldsläckning, t. ex. då byggnader skola uppföras eller omändras till fabriks- eller verkstadslokaler.

I § 22 föreskrifves: "Där så lämpligt finnes, och minst en gång om året, skall brandstationen med hvad däri är inspekteras af brandstyrelsen eller någon därtill utsedd ledamot". Hvad härmed afses är ej klart uttryckt. Visserligen står det, att det är brandstationen med hvad däri är, som skall inspekteras, men som brandkåren äfven är i brandstationen, frestas man att tro, att inspektionen skall gälla brandkåren, isynnerhet som detta väl passar tillsammans med den i brandordningen genomgående tendensen, att omgestalta brandstyrelsen till en slags öfverbrandchefsinstitution.

Det är att märka, att i uttrycket "inspektera" ligger en djupare betydelse än i uttrycket "mönstra" eller "besigtiga".

En inspektion af brandkåren är helt visst af hvarje brandchef gerna sedd och kan verka mycket godt, men detta förutsätter, att den inspekterande är därtill kompetent person; i annat fall blifver inspektionen till ingen nytta, snarare tvärtom, och kan väcka löje inom brandkåren.

Det kan näppeligen förväntas, att brandstyrelsen eller någon dess därtill utsedd ledamot besitter sådan specialkunskap, att han på verksam sätt kan inspektera brandkårens funktionsförmåga och dess hästar, fordon, stegar, ångsprutor och annan lifräddnings- och eldsläckningsredskap.

Det är ej bekant, huru brandstyrelsen i sitt utfärdade reglemente för brandkåren tydt denna paragraf — brandstyrelsen har ju befogenhet att tyda denna föreskrift, huru den behagar, utan att därvid behöfva taga hänsyn till brandchefens mening — men tydes paragrafen så, att den skall innebära inspektion af brandkårens funktionsförmåga, bör inspektionen ske med brandchefens tillstånd och på hans föranstaltande, ty brandstadgan föreskrifver, att "brandchefen äger att kalla brandstyrkan eller delar däraf till mönstringar och öfningar". Afser inspektionen af brandstationen, med hvad däri är, ej detta, torde den innebära, att brandstyrelsen skall dels syna stationshuset och dels dess inventarier, till hvilka brand- och lifräddningsredskapen höra. Det förstnämnda alliger emellertid drätselkammaren, som har uppsigten och vården om stadens byggnader, och det sistnämnda ingår i stadsrevisorerans åligganden.

Brandstyrelsen är sålunda en ganska märkelig institution, som fått på sig öfverflyttade diverse uppdrag och åligganden, hvilka egentligen tillkomma stadsfullmäktige, magistrat, drätselkammare, byggnadsnämnd, stadsrevision och brandchef.

Sedan enligt ofvanstående åtskilliga af de enligt brandstadgan brandchefen tillhörande rättigheterna och skyldigheterna öfverflyttats till brandstyrelsen, äro hans återstående uppdrag jämförelsevis obetydliga — undantagandes befälsutöfningen vid eldsvådor och hvad därmed äger sammanhang — och förmärkes dock brandstyrelsens vakande öga öfver en del af dessa återstående uppdrag.

Sålunda märkes:

att brandstyrelsen skall fastställa de kontrakt, som brandchefen äger att upprätta med fasta brandkårens manskap;

att förslaget till inskrifning i reservkåren, hvilket af brandchefen upprättas, skall underställas brandstyrelsens pröfning och godkännande; och

att brandskapen skola anbringas efter brandstyrelsens bestämmande på förslag af brandchefen.

Brandchefens själfständiga uppdrag, hvilka återfinnas på skilda ställen i brandordningen, äro endast följande:

att föra högsta befälet vid eldsvådor;

att lemna föreskrifter om brandkårens utryckning, framförande af redskap och åtgärder för öfrigt vid eldsvåda;

att föra namnrullor öfver brandkårens skilda afdelningar;

att föra inventarieförteckning öfver den i brandstationen befintliga brand- och lifräddningsredskapen samt ansvara för att redskapen väl vårdas och förvaras, att den alltid finnes på bestämtd ställe (det ser ut, som om brandstyrelsen bestämde, på hvilket ställe i brandstationen redskapen skall stå, ty i annat fall är sist-

nämnda föreskrift onödig) och att den alltid underhålles i fullgodt skick; samt

att meddela föreskrift angående brandkårens skyldigheter i afseende å brand- och lifräddningsredskapens vård och skötsel.

Ingenstädes i brandordningen angifves, att brandchefen är brandkårens befälhafvare, och att han skall åtnjuta lydnad af densamma i allt, hvad till tjänsten hör, ej heller att han skall tillse, att brandkåren är fulltalig och öfvad.

Vidare skall brandchefen inom hvarje fastighet anbringa tillkännagifvande om sättet för brandkårens alarmering efter samråd med ägaren; detta sista tillägg torde vara ganska olämpligt.

I ett enda fall har ått brandchefen gifvits uppdrag, utöfver hvad brandstadgan föreskrifver, i det han hvar tredje månad skall — utan att brandstyrelsen därmed tager befattning — granska sotares anteckningsbok öfver af denne verkställda sotningsarbeten. Det verkar öfverraskande och såsom en inkonsekvens, att denna detalj anförtros ått brandchefen utan att kontrolleras af brandstyrelsen, isynnerhet som brandstyrelsen har ett visst ansvar öfver sotningen, då det är denna styrelse — ej magistraten — som föreskrifver, hvarest sotning skall ske oftare, än som i brandordningen angifves, äfvensom huru ofta sotning å dylika ställen skall ske.

Bland brandsynemännen märkes brandchefen eller brandsergeanten. Här om föreskrifver brandstadgan: "Brandchefen eller den af brandbefälet, han i sitt ställe förordnar, äger att med samma rätt som syneman i brandsyneförordningen deltaga". Brandchefen äger sålunda full rätt att deltaga i brandsynen, äfven om brandsergeanten tillhör brandsynemännens antal.

Det väcker uppmärksamhet, att af brandchefens åligganden i brandordningen blott vidröras sådana af underordnad beskaffenhet, underantagandes befälsföringen vid eldsvådorna. Detta skulle ju kunna förklaras så, att hans öfriga uppdrag införas i det af brandstyrelsen utfärdade reglementet för brandkåren och dess befäl, men då kvarstår i alla fall att förklara, hvarför brandordningen just intager det, som för brandchefsbeställningen är af en underordnad betydelse men konsekvent förbigår det, som ått brandchefens befattning gifver en själfständig befogenhet af större betydelse.

Det är orimligt begära, att den brandchef, af hvilken samhället ej törs anförtro något som helst af vikt med mindre än att detsamma först erhåller brandstyrelsens gillande, skall kunna innehafva erforderlig tillit till sig själf att handla själfständigt vid eldsvådor, där det dock kräfvades af den befälsförande, att han skall vara vuxen förmågan att på egen hand bilda sig en bestämd uppfattning om lämpligaste sättet för eldsvådans hämmande, att fatta de härför erforderliga besluten och att viljekraftigt genomföra desamma.

Till och med vid utöfvandet af brandchefens viktigaste och mest ansvarsfulla uppdrag, vid släckning af eldsvådor, torde det ej kunna undgås, att brandchefen kommer att hafva en ständig kännning af brandstyrelsens förmyndarskap, då brandstyrelsen eller någon af dess ledamöter helt visst begagnar sig af sin rättighet att när som helst hafva tillträde till eldsvådeplats, där dessa ledamöter, just till följd af den ställning de gent emot brandchefen intaga, svårligen kunna afhålla sig ifrån att gifva honom välförklarad råd angående eldsläckningsåtgärderna. Brandchefen har härvid svårt att ej taga hänsyn till de anvisningar, som lemnas honom af dessa oansvarige rådgifvare, af hvilka hans vara eller icke vara såsom brandchef beror, äfven om dessa

anvisningar ej skulle vara i öfverensstämmelse med af honom uppgjorda planen för eldsläckningens utförande. Häruti ligger en fara för, att detta arbetes planliga och lyckliga utförande förryckes.

Ått brandchefen en kraftig och duglig person, som kan taga ledningen, blifver brandstyrelsen endast en skeninstitution och är såsom sådan onödig att finnas till, och tager brandstyrelsen befälet öfver brandchefen, kommer denne snart att tröttna och endast göra nått och jämt det, som honom åligger, samt dela ansvaret för följdnerna med de sex andra brandstyrelseledamöterna. För samhället vore emellertid detta senare förhållande olyckligt. Brandchefen måste nämligen med aldrig svikande intresse och nit egna sig ått fulla utöfvandet af sin tjänstebefattning, ty på hans vakksamhet beror i icke oväsentlig grad samhällets betryggande mot eldfara.

Inseende detta hafva ock en del städer upplöst befintlig brandstyrelse eller gifvit densamma sådan instruktion, att något ingripande uti, hvad som till brandchefens tjänst rätteligen hörer, ej ifrågakommer.

Uti det i Kristianstad rådande systemet är ett frö nedlagdt till brandväsendets förfall, och får systemet under en tid utveckla sig, kommer detsamma nog att göra sig så bemärkt, att en ändring af brandordningen blifver nödvändig vidtagna, hvarvid ått brandchefen lemnas den befogenhet, honom med rätta tillkommer, och ått brandstyrelsen, om den skall finnas kvar, gifvens verksamhet, som ej gör intrång på brandchefens område, men hjälper honom till samhällets välfärd. Hvarom icke kommer med sannolikhet såväl staden som brandförsäkringsgifvarne att förr eller senare få en obehaglig kännning af systemets svaghet och opraktiskhet, och kommer vårt land kanske att få vikkännas en onödig nationalförlust.

Hvad angår *Engelholms* brandordning märkes följande:

Brandstyrelsens rättigheter äro här visserligen ungefär desamma som ofvan anförts i Kristianstad — magistraten har dock ej i lika hög grad som i Kristianstad afstått från sina rättigheter — men af åtskilliga här nedan angifna anledningar torde Engelholms brandordning dock ej behöfva komma att medföra de slitningar, hvilka med en intresserad och duglig brandchef blifva så godt som oundvikliga i Kristianstad.

Genom att brandstyrelsen i Engelholm endast består af 3 ledamöter, förutom brandchefen, har denne gifvetvis lättare att göra sin åsigt gällande än i Kristianstad, där det öfriga medlemsantalet är 6 stycken.

I Engelholms brandordning återfinnas ej oklara uttryck, hvilka kunna gifva anledning till stridigheter.

Gränserna mellan brandstyrelsen och brandchefens befogenhet äro bättre utmärkte.

Hänvisning har ock skett till åtskilligt, af hvad brandchefen enligt brandstadgan tillkommer.

Genom hela Engelholms brandordning går en rikigare uppfattning om brandchefs befattningens betydelse, och är brandchefen ej i detaljsaker satt under brandstyrelsens förmyndarskap i lika hög grad som i Kristianstad. Brandchefen är gjord till hvad han skall vara, nämligen till brandkårens befälhafvare med de rättigheter och skyldigheter, hvilka medfölja denna syssla.

Såsom bevis på den grad af förtroende, Engelholms stad hyser till sin brandchef, må angifvas följande utdrag af brandordningens § 48:

"På framställning af polismyndigheten eller då brandchefen själf finner anledning därtill förefinnas, skall brandchefen anordna extra brandsyn.

I öfrigt bör brandchefen eller på hans order annat brandbefäl på obestämda tider genom besiktning i fastigheter och eldfarliga inrättningar, till hvilka tillträde i så fall icke får vägras, förvissa sig om, att brandordningens föreskrifter efterlevas“.

Hvad dessa båda nya brandordningar för öfrigt angå, är den för Engelholm afsedda väl genomtänkt samt klart och tydligt affattad. I densamma saknas ej heller den viktiga föreskriften, att brandchef och vice brandchef ej samtidigt få vara borta från staden.

För rikets brandchefer äro båda dessa nya brandordningar värda beaktande i det afseendet, att de klargöra nödvändigheten för brandcheferna att vara vaksamma, då nya brandordningar affattas eller förändringar i de gällande företagas, och att därvid noga efterse, att bestämmelserna om deras rättigheter och skyldigheter få den affattning, som brandstadgan afser och tillkännagifver.

Brandchef kan vara öfvertygad om, att hans mening — den må uttryckas i form af reservation eller på annat sätt — kommer att af stadsfullmäktige beaktas, då han kan framlägga vägande skäl för sin åsigt, och att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande då ej heller fastställer en ändring, som strider mot brandstadgans bestämmelser.

Det gäller för brandchefen här, liksom för alla andra på öfriga områden, att han själf skall vaka öfver sina rättigheter; i annat fall kan han ej kasta skulden på någon annan, om resultatet ej blir tillfredsställande.

Är en brandchef oviss om, huru han härvid i ett eller annat afseende lämpligen bör sig förhålla, torde ett framläggande af hans sak för styrelsen för Svenska Brandchefsföreningen vara honom till gagn, och kommer helt visst denna styrelse att efter bästa förmåga gifva honom råd och anvisningar.

O. v. M.

Nya bestämmelser rörande samlingslokaler o. d. i Danmark.

Det danska justitsministeriet har under den 7 Mars 1910 utfärdat bestämmelser rörande förebyggande af eldfara i samlingslokaler m. m. af följande innehåll:

I stället för justitsministeriets skrivelse af den 14:de December 1881, om förändring af § 27 i lag af den 15:de Maj 1868 om Brandväsendet i Köpenhamn och § 23 i lag af den 21:ste Mars 1873 om brandväsendet i köpstäderna med undantag af Köpenhamn, fastställer härmed justitsministeriet med stöd af resp. § 42 sista stycket och § 37 sista stycket i nämnda lagar följande:

§ 1.

Kyrkor, teatrar, utställnings- och förlustelokaliteter, byggnader eller lokaler till afhållande af möten, församlingar o. d. såväl bestående som kommande, i hvilka där i stora rum samlas en afsevärd människomängd, skola, förutom att vara föremål för brandväsendets särskilda tillsyn, med hänsyn till inredning och begagnande vara underkastade de bestämmelser, som brandväsendet finner det nödigt att föreskrifva, för att hindra utbrott af eld, för att säkra sig en hastig släckning af utbruten eld och för att underlätta och säkra räddningen af de i ifrågavarande byggnader eller lokaler varande personer.

§ 2.

Det samma gäller blifvande affärslokaler, varuhus o. d. samt redan förefintliga, när vid dessa företagas utvidgningar eller väsentliga förändringar, eller när det vid belysning eller dekorerering framkallas förhållanden, som enligt brandväsendets mening äro af särskildt brandfarlig natur.

§ 3.

Samtliga här omhandlade byggnader och lokaler — dock icke affärslokaler, varuhus o. d. — skola därför, innan de tagas i bruk eller användas för andra ändamål, anmälas till brandväsendet.

§ 4.

När en lokal af den art, här omförmäls, för hvilken brandväsendet utfärdat och meddelat ägaren bestämmelse om, huru många personer, som må uppehålla sig samtidigt inom lokalen, eller i öfrigt gifvit särskilda föreskrifter angående inredning och begagnande, af ägaren öfverlåtes till annans bruk, påhållar det ägaren att meddela innehafvaren af lokalen underrättelse om gällande bestämmelser.

§ 5.

Fritagna från dessa bestämmelser äro: Lokaler, som enligt brandväsendets mening icke kunna rymma mer än högst 200 personer samt vanliga restaurationslokaler, för så vidt att deras användning, belysning eller dekorerering efter brandväsendets mening icke äro särskildt eldfarliga.

§ 6.

Öfverträdelse af denna skrifvelses bestämmelser och med stöd af dessa af brandväsendet utfärdade bestämmelser straffas enligt § 40 i lag af den 15:de Maj 1868 och § 35 i lag af den 21:ste Mars 1873 med böter intill 400 kronor eller fängelse intill 2 månader.

Hvilket härmed bringas till allmän kännedom.

Justitsministeriet den 7:de Mars 1910.

C. Th. Zahle.

Manicus-Hansen.

Fm.

Angående denna nya bestämmelse säger Medlemsblad för Dansk Brandinspektörförening, att den gör slut på den tidigare tolkningen, att föreningar kunde husera huru som helst, utan att brandväsendet kunde förhindra det, och den har dessutom det goda med sig, att brandväsendet genom densamma har rätt att utöfva kontroll öfver varuhus, som ju anses vara synnerligen brandfarliga, men det måste betraktas som en brist i lagen, att dessa varuhus icke skola haiva anmälningsskyldighet.

Anmärkningsvärda eldsvådor.

Norrköping.

Norrköpings Brandkår har under den gångna månaden haft några allvarliga eldsvådor att bekämpa.

Den första inträffade den 9 April kl. strax efter 5.30 e. m. i turbinhuset vid Holmens pappersbruk.

Angående denna brand meddelas från Norrköping följande:

Det har konstaterats att elden börjat i den byggnad, som inrymmer turbinhuset, som är beläget i nordöstra flygeln af det stora fabriks-etablissementet. Några arbetare hade under dagens lopp varit sysselsatta med att anbringa nya remmar å en i turbinhuset befintlig centrifugpump, och sedan arbetet härmed vid 4-tiden avslutats, kvarstannat inom fabriksområdet, sysselsatta med andra göromål. Strax före klockan 6 varsnades plötsligt, att rök trängde ut ur byggnadens fönster, och brandkåren alarmerades genast samt anlände med vanlig snabbhet. Våningarna i den mot Dalsgatan belägna flygeln voro då uppfyllda af brandrök, och särskildt i turbinhuset och det s. k. limrummet var denna rök från och kväfvande. Icke mindre än fem slangledningningar utlades från brandposter inom fabriksområdet, hvarjämte tvenne slangar drogos från ångsprutan. Det brann ganska friskt i innerväggarnas trävirke och takbjälkarna inne i byggnaden, men sedan man väl lyckats leta sig fram genom de rökfyllda lokalerna (man måste sönderslå en del fönsterrutor för att skaffa röken aflopp) och finna eldhärden, var man snart herre öfver elden, och strax efter klockan 7 kunde brandkåren återvända.

Om eldsvådan emellertid ej genom en lycklig tillfällighet i god tid upptäckts, kunde lätt en svår olycka hafva inträffat, då inom det vidsträcktta etablissementet stora mängder af brännbara ämnen förvaras, och brandkåren på grund af den kväfvande röken och de invecklade lokalförhållandena hade ett mycket svårt arbete med att framtränga till eldhärden.

Den genom elden åstadkomna skadan var ej så betydande. Emellertid upptrunno en mängd nya remmar, hvarjämte skador uppkommo å inredningen i lokalerna. Huru elden uppkommit, är ej känt, men man förmodar, att den uppstått genom själfantändning i trassel.

Söndagen den 10 kl. 1,11 f. m. måste brandkåren ut på nytt igen, denna gång till Plankgatan 50, där eld utbrutit i en barnkammare, tillhörande disponenten Axel Wahrens våning.

Genom någon missuppfattning åkte emellertid brandkåren först till Sandgatan 50, där man emellertid kom i förbindelse med stationen och upplystes om misstaget, och därpå dröjde det ej länge, förrän brandkåren befann sig å platsen för eldsvådan.

Lågorna slogo då ut från ett fönster i andra våningen. En stege restes upp, och sedan man fått upp en slangledning tog släckningsarbetet sin början. Elden, som uppkommit genom ett till uppvärmning af mjölk begagnat spritkök, hvilket exploderat, slog då från de brinnande gardinerna ut genom fönstret. Inne i rummet brann det i sängkläderna och äfven fönsterpanelningen hade fattat eld. Lyckligtvis hade de innevarande i tid hunnit rädda sig ut ur rummet, och ingen blef skadad.

Brandkåren släckte snart elden och kunde kl. 2,12 återvända till stationen.

Rummet, hvari elden härjat, blef ganska illa ramponerad genom eld och vatten.

Den tredje och största eldsvådan inträffade onsdagen den 13 April kl. omkring 1,30 e. m. å Centralhotellet. Denna eldsvåda blef en af de svåraste, som brandkåren under de senare åren haft att bekämpa.

Hotellets hela vindsvåning blef dels fullständigt afbränd och dels så svårt ramponerad, att den helt måste ombyggas, och hotellet blef i öfrigt så illa skadadt af de genom trossbottnarna ånda ned i bottenvåningen nedforsande vattenmassorna, att det måste genomgå en ny omfattande restaurering. Under branden sväf-

vade en af betjäningen i ögonskenlig lifsfara, men räddades i sista sekunden af brandkåren.

Eldens utbrott.

Eldsolyckan observerades vid half 2-tiden på middagen. Dels hörde man i strykrummet, beläget i tredje våningen under själfva eldhärden, ett knastrande ljud uppe å vinden, dels förmärktes i andra delar af hotellet brandrök, och dels uppgifves en af den kvinnliga betjäningen ha varit på väg upp till vinden ett ärende och möttes i öfre trappan af den kväfvande röken. Alarm slogs ögonblickligen, och brandkåren tillkallades pr. telefon. Det blef naturligtvis en allmän villervalla, under hvilken en ung man lyckades rycka till sig en å en vägg hängande minimaxspruta, för att börja släckningen i trappan vid strykrummet. Elden hade emellertid redan då fått en sådan fart, att ingenting stod att utträtta, och den intensiva röken hindrade från hvarje försök att tränga upp på vinden. Det förefaller nästan otröligt, hur elden kunnat få en så snabb spridning. Flera personer, däribland poliskommissarien Lindeberg, hvilken händelsevis vid tillfället var inne å hotellet, rusade upp för huvudtrappan, men möttes af den kväfvande röken och måste retirera för att icke blifva kväfda. Man hade alltså endast att invänta brandkårens ankomst. Cirka 3 minuter efter alarmeringen var brandkåren med två bemannade redskapsvagnar och en mekanisk räddningsstege på platsen, och ett energiskt släckningsarbete vidtog under brandchefen Mossbergs ledning.

Vid brandkårens ankomst slogo lågorna ut genom takfönstren i husets norra och västra delar, och tjocka rökmoln vålde fram från taket på alla sidor. Allt emellanåt hördes klirrande ljud af söndersprungna fönsterrutor, och ögonblicket därefter bolmade nya rökmoln, blandade med eldslågor ut. Slangar drogos upp dels på taket från den utmed hufvudingången å Vattengränd placerade mekaniska hegen, dels uppför stora hufvudtrappan och dels från gården vid Slottsgatan.

Brandmanskapet gick alltså att bekämpa elden från olika håll. Det blef emellertid ett ovanligt ansträngande arbete för brandsoldaterna. De största svårigheterna vållades af hettan och den intensiva röken, som hotade kväfva en hvar, som nalkades, men brandsoldaterna trotsade allt och gingo käckt fram. Å den rundt hela huset löpande tränredda vindsvåningen, i hvilken minst ett 10-tal bostadsrum för personalen, alla rummen försedda med takfönster, äro inredda, rasade elden med stor häftighet. Synnerligast å norra delen af byggnaden, där själfva eldhärden var tillfinnandes, brann det synnerligen friskt. Från icke mindre än sex slangar öferspolades vinden från olika håll, och efter en timmas arbete kröntes brandmanskapets ansträngningar med sådan framgång, att elden kunde anses begränsad, och endast eftersläckningen, som dock äfven den blef synnerligen kräfvande, återstod.

Tre personer nära döden.

Redan vid brandkårens framkomst till brandstället erhöi brandchefen underrättelse om, att en af hotellets vaktmästare vid namn V. Wilhelmsson befann sig uppe på ett af rummen å den brinnande vinden. En af brandkårens första åtgärder blef alltså att rädda honom. Innan brandkåren anlände, hade flera försök gjorts att komma upp till honom, men röken gjorde dessa försök resultatlösa. Ett par brandsoldater lyckades emellertid från taket praktisera sig in i hans rum, som anvisades af en yngling på hotellet. Wilhelmsson hade haft tjänstgöring under natten och låg nu och sof, när

elden utbröt. Han synes ha observerat faran och skyndat upp, men af röken blifvit medvetslös. I detta tillstånd praktiserades han i blotta nattdräkten ut genom takfönstret, hvarefter han med tillhjälp af brandkårens lifräddningsredskap firades ned på gatan och infördes i hotellets vestibul. Det var en hemsk anblick, då den till utseendet liflöse firades ned af brandsoldaterna. Brandchefen hade varit nog omtänksam att omedelbart tillkalla läkare, och doktorerna Bunth och Holmgren togo genast hand om Wilhelmsson och ägnade honom lämplig behandling. Spänningen stegrades bland de talrika åskådarna, hvilka fyllde närgränsande gator, när ambulansvagnen anlände för att föra den fortfarande medvetslöse vaktmästaren till sjukhuset. Enligt hvad senare inhämtades å sjukhuset, var Wilhelmsson under flera dagar något oredig.

Fara för lifvet torde dock ej föreligga.

Två brandsoldater anträffades liggande å vinda medvetslösa af röken. De blefvo dess bättre i god tid påträffade och nedburna, hvarefter de efter lämplig behandling kryade till, och voro efter en stund åter i elden.

Skadorna kunna ännu icke uppgifvas, men de äro högst betydande. Förutom vindsvåningen, hvilken, som ofvan nämnts, är fullständigt tillspillogifven, försakade vattnet, som trängde genom trossbottnarna, svåra skador. Af betjäningen fick en del alla sina tillhörigheter förstörda af eld och vatten. Glas och porslin i rum på vinden krossades, ett stort parti af hotellets linneförråd brann upp. Nere i festsalen och i resanderummen litet hvarstades plaskade vattnet ned, och i trappuppgångarna forsade vattenmassorna ned i hufvud-entrén, där man hade jemn sysselsättning med att med stora kvastar få det ut på gatan.

Konsertsalongen blef aldeles oskadad och där kunde i går afton konserteras som vanligt. Baren utåt Slots-gatan blef likaledes oskadad och i matsalen serveras som vanligt.

Nuvarande innehafvaren lät hotellet i fjol sommar undergå en genomgripande inre restaurering, och i detta nya skick stod det på hösten väl rustadt för sitt ändamål. Nu måste en stor del af detta arbete och mera till göras om. Att detta kommer att medföra ett svårt afbräck i hotellrörelsen, är ju gifvet. När eller i hvilken omfattning reparationerna skola ske, är ännu ej bestämdt. Emellertid hoppas man under tiden kunna drifva hotellrörelsen. Vid olyckan stodo flertalet af de till ett 50-tal uppgående resanderummen obebodda.

Tryggare åtgärder komma att vidtagas.

Som en lycka i olyckan måste det anses, att eldsvådan utbröt midt på dagen. Hade elden utbrutit nattetid, skulle olyckan med all säkerhet ha kräift många människolif. I de små vindrummen för betjäningen, af hvilka en del rymma ända till 4 å 5 sängplatser, skulle det ha varit omöjligt att rädda de inneboende, af hvilka flertalet äro kvinnor. Centralhotellets vindsvåning har alltid ur brandsynpunkt ansetts som i hög grad farlig.

Redan för några år sedan blefvo en del bostadsrum utdömda af brandsynen. Vid en eventuell ombyggnad af vindsvåningen kommer, enligt hvad brandchefen uppgifvit, icke att tillåtas, att bostadsrummen inredas i sitt förutvarande skick. Huset måste för att få bostadsrum å vinden påbyggas med en våning med vanliga fönster samt brandfasta väggar. Hotellets betjäning uppträdde under branden med stort lugn; trots det att många bland dem förlorade alla sina tillhörigheter, voro de glada då, att olyckan icke kräift något menniskolif.

Försäkringsbelopp.

Den af elden härjade fastigheten är brandförsäkrad i Städernas Allmänna för 280,000 kr. och hotellets inventarier, däri äfven inbegripna personalens och betjäningens kläder och tillhörigheter, äro försäkrade i "Allmänna Brand" för 100,000 kr.

Äfven betjäningen får alltså ersättning för de brunna tillhörigheterna.

Anledningen till eldens uppkomst

är ännu ej konstaterad. Det uppgafs som en möjlighet, att kortslutning skulle ha vällat branden, men detta torde vara föga troligt. Däremot torde en annan version om, att elden uppstått genom någon bristfällighet i någon rökgång eller dylikt, ha större sannolikhet för sig.

Under hela eftermiddagen och på kvällen stodo stora människomassor utanför Centralhotellet och samtalade om branden. Ett par påskruvade slangar hade kvarlämnats för eventuellt behöf. Bevakningsmanskap från brandstationen kvarlämnades på platsen och stannade kvar å hotellet hela natten. Ett par gånger frammot aftonen måste brandsoldaterna inskrida, i det att eld förmärktes bland det halvbrända träinredet.

Köpenhamn.

Den 17 April uppstod i Hellerup under ganska egenomliga omständigheter en eldsvåda.

Under det att man arbetade på det elektriska belysningsnätet på Strandvejen, inträffade det, att elektricitet överfördes från en spårvägs-kabel till en belysningsledning. I första och andra våningarna af ett boningshus uppstod härigenom en kortslutning, som antände dessa båda våningar. Brandkåren fick snart bugt med elden, utan att nämnvärda skador uppstodo.

Angående anledningen till kortslutningen redogör föreståndaren för elektricitetsverket sålunda: man var sysselsatt med att utföra något arbete vid en elektrisk belysningsledning och skulle med anledning häraf borttaga några ledningar på Strandvejen. Under det arbetaren var sysselsatt härmed från en s. k. tornvagn, ryckte de vagnen förspända hästarne till, och arbetaren tappade då stickledningen, som föll ned på spårvägs-kabeln. Härvid kom en elektrisk ström på 500 volt likförmig ström att föras in i de båda våningarna i stället för 220 volt vaxelström. De automatiska säkerhetsanordningarna på elektricitetsverket trädde genast i funktion, och strömmen afbröts. Det oaktadt hade den starka strömmen framkallat kortslutningen med ofvan angifven effekt.

Svenska Brandchefsföreningen.

Medlemmarna ordnade läns- och stadsvis.

(b. = Brandchef, vb. = vice Brandchef, L. = Förenas Länsombud)

Nyttillträdande medlemmar:

Gottlands län:

Visby: Ö. T. Akerlund, tj. f. vb. Löjtnant.

Göteborgs- och Bohuslän:

Gårda: Aug. Åkeson, b. Ingeniör.

Blif medlem af Svenska Brandchefsforeningen!

Anmälan bör göras snarast till Föreningens Sekreterare, Brandchefen. Kapten R. Stridbeck, Kalmar.

Personalia

Jönköping.

Brandchefen, Kapten N. C. Ohlson har beviljats afsked från posten vid Smålands Artilleriregemente.

Lund.

Under Brandchefens, Kapten K. Th. Holm, tjänstledighet för förrättande af militärtjenstgöring har af stadsfullmäktige till tj. f. brandchef förordnats assistenten vid brandkåren underlöjtnanten i Kungl. Norra Skånska Infanteriregementets reserv K. Mårtensson.

Christianstad.

Under Brandchefens, Löjtnant H. Fogelklou, tjänstledighet för förrättande af militärtjenstgöring har till tj. f. brandchef förordnats Löjtnanten vid Kungl. Vendes Artilleriregemente T. Sylvan.

Nyanskaffning.

Stockholm.

Den nya ambulansautomobil till hälsovårdsnämnden skall levereras af vagnfabriksaktiebolaget i Södertelje, hvars anbud å leverans af chassis till automobilen slutar på ett belopp af 10,000 kr. Firman C. A. Carlssons Söners anbud å leverans af karosseriet till densamma uppgår till 2,350 kr.

Helsingborg.

Vid tidens utgång för afgifvande till hälsovårdsnämnden af anbud af en ambulansvagn hade ett 10-tal anbud från skilda håll inkommit. Hälsovårdsnämnden har uppdragit åt aktiebolaget A. Jönssons smidesverkstad härstädes att leverera vagnen. Kostnaden uppgår till omkr. 1,700 kr.

För brandkårens räkning har inköpts en slangvattningsapparat samt en rökmask med tillbehör. Leverantör har varit Billmans Fabriks- och Handelsaktiebolag, Stockholm.

Notiser från eget land.

Platsen för Svenska Brandchefsforeningens nästa årsmöte.

Enligt hvad redaktionen erfarit, har brandstyrelsen i Vesterås förklarar sig villig att mottaga Föreningen i Vesterås nästa år, om Föreningens styrelse skulle besluta att till nämnda stad förlägga årsmötet.

Rikets folkmägd.

Enligt den nu föreliggande folkmängdsstatistiken utgjorde rikets folkmägd vid årsskiftet 6,475,625 personer.

Stockholm.

Brandchefen har i ingifven tjänstememorial bl. a. anfört, att det blifvit bruk, att personer från grannkommunerna införa sina skadade eller sjuka till stadens gränser, där de låta polisen påkalla ambulansvagnarne.

På grund häraf har hälsovårdsnämnden uppdragit åt brandchefen att i samråd med polismästaren och förste stadsläkaren söka åvägbringa ytterligare utredning i denna sak samt inkomma med förslag till åtgärder, som kunde vara att vidtaga till förebyggande af de anmärkta missförhållandena.

Den mantalsskrifna folkmängden i Stockholm för 1910 utgör 328,006 personer, hvilket är en ökning från föregående år med 2,775 personer.

En permanent byggnadsmaterialutställning. Stockholm kommer inom kort att få en ny permanent utställning, nämligen i det omfattande byggnadsfacket. Byggnadsmästaren A. Berglund har på eget initiativ beslutat att anordna en dylik i sin egendom Odengatan 39. Utställningen kommer att omfatta alla slags byggnadsmaterial m. m. och hr B. har redan uppgjort kontrakt med en del af de större leverantörerna på detta område att blifva utställare. Utställningen är afsedd att vara färdig nästa höst.

Göteborg.

Från brandkårens befäl och underbefäl hade till stadsfullmäktige inlemnats ansökan om förbättring af nu gällande bestämmelser rörande pensionering af nämnda personal.

Drätselkammaren tillstyrkte stadsfullmäktige att antaga ett af stadskamreraren uppgjort förslag, enligt hvilket förmänen af fri bostad med därtill hörande fri uppvärmning och fri belysning eller däremot svarande hyresersättning i pensionsstaten skulle beräknas för brandchefen med 900 kr., för vice brandchefen med 500 kr. och för hvar och en af öfverbrandmästarne med 300 kr., allt pr. år räknadt.

Brandchef och vice brandchef skulle vara skyldige att afgå ur tjänst med ev. rätt att kvarstå under 5 år vid fyllda 55 år.

Detta förslag antogs af stadsfullmäktige utan diskussion.

Vattenledning till Nya Varfvet. Statsutskottet hade afstyrkt k. m:s begäran om ett anslag af 98,290 kr. för anläggande af en vattenledning från Göteborgs stad till Nya Varfvet m. m.

Första kammaren biföll utskottets förslag.

Malmö.

Den af stadsfullmäktige och gemensamma kyrkostämman i Malmö tillsatta inkorporeringskommitten samt den af Limhamns kommunalfullmäktige tillsatta inkorporeringsnämnden hafva nu gemensamt afgifvit sitt betänkande. Komiteerna hemställa, att Malmö stadsfullmäktige och Limhamns kommunalfullmäktige måtte, i hvad på dem ankomma, besluta, att Limhamns köping skall i juridiciellt, administrativt och kommunalt hänseende inkorporeras med Malmö stad.

Eslöf.

Den kommitte, som blifvit tillsatt af Eslöfs kommunalfullmäktige, för att utreda frågan om stadsrättigheter åt samhället, har nu enhälligt tillstyrkt, att sådana måtte sökas hos k. m:t. Vid kommunalfullmäktiges sammanträde den 15 April beslöto fullmäktige att ingå till k. m:t med ansökan om erhållande af stadsrättigheter.

Hessleholm.

Profborrning i och för vattenledning i Hessleholm har under den senaste tiden utförts å köpingens mark dels vid Galgberget dels vid försörjningshemmet samt å ett vid Galgberget i enskild ägo befintligt hemman. Dessa borringar hafva gifvit godt resultat, hvidan kommitterade troligen hinna att få förslag färdigt om en månads tid. Kommitterade ämna föreslå inrättandet af en vattenbassäng på Galgberget, hvarigenom man hoppas undvika kostnaden för uppförande af ett vattentorn.

Jönköping.

K. m:t har afslagit fastställelse å ändringar i och utvidgning af stadsplanen för Jönköping. K. m:ts beslut stöder sig på ett utlåtande af öfverintendentsämbetet, hvari framhålles, att den föreslagna stadsplanen måste anses ur flera synpunkter mindre tillfredsställande synnerligast med afseende å att ett flertal kvarter utan tvingande orsak förslänats former, som icke lämpa sig för slutet byggnadssätt, ehuru området ifråga måste vara afsedt för ett sådant, hvartill kommer, att å området saknas tillräckligt antal planter och lekplatser.

Alingsås.

Öfverintendents-embetet hemställer i skrifvelse till k. m:t om fastställelse å uppgjordt förslag till utvidgning af stadsplanen för staden, mot hvilket förslag embetet vid företagen granskning ej haft något att anmärka.

Arvika.

Från af kommunalstämman i Arvika köping utsedda personer har hos k. m:t gjorts framställning om stadsrättigheter åt Arvika köping t. v. utan egen jurisdiktion. Vidare anhålles, att stadsrättigheterna måtte få tillämpas fr. o. m. 1911 års ingång, och att val till stadsfullmäktige till ett antal af 25 måtte få äga rum senast under December 1910.

Arvika är en af våra äldsta köpingar och erhöil redan år 1811 köpingsrättigheter, under namnet Oskarsstad, ett namn som 10 år senare utbyttes mot det nuvarande namnet, Arvika. Med det ursprungliga området 58 tunnland 10 kappland af hemmanet Solberga inkorporerades 1895 och 1897 dels den del af säteriet Vik, som benämnes Ängen, med en areal af 19 hektar, 55 ar och 40 kv.-m., dels ock särskilda områden inom Arvika socken, utgörande c:a 85 hektar 73 ar.

Köpingen har under de senaste årtiondena varit stadd i kraftig utveckling. Folkmängden utgjorde år 1908 4,388 personer. Bl. a. funnos inom köpingen 22 fabriker, hvilkas produktion 1908 hade ett värde af öfver 4 milj. kr.

Löderup.

Till municipalsamhället har enligt Skånska Brandkärsförbundets Tidskrift inköpts en från Akt.-Bol. S. Henrikssons sprutfabrik utgången benzinmotorspruta till

ett pris af 3,500 kr. Motorn utvecklar 6,5 effektiva hästkrafter. Å sprutan äro anbragta 2 aflyftbara slangrullar, rymmande tillsammans 200 meter 65 mm. slang. Dessutom finnes plats för väfcistern, brandsegel, verktyg m. m. Å sprutan medföres i särskild behållare benzinförråd för 12 timmars oafbruten gång. Sprutans effekt med en slangledning af 65 mm:s diameter och ett 19 mm:s munstycke är 400 minutliter.

Ånge.

I godståget 1567 Långsele—Bräcke uppstod den 29 April mellan Grötingsjö och Bräcke stationer eld i två kolvagnar. Elden spred sig vidare till de två efterföljande kolvagnarna. Samtliga vagnar blefvo fullständigt förstörda och äfven banan ramponerades så, att ny räls måste utläggas, innan banan åter blir trafikabel. Hjälpmanskap måste uppådas från Bräcke för att släcka elden. Godstågen till Sollefteå måste inställa sina turer och samtliga tåg blefvo mer eller mindre försenade.

Elden antages hafva uppkommit genom själfantändning.

Huddinge.

Sammanträde inför kronofogden i orten hölls i söndags inom Huddinge med anledning af länsstyrelsens hos k. m:ts gjorda framställning, att trakten kring Huddinge station skulle förläggas under byggnadsstadgan för rikets städer, och att villasamhället Segeltorps villastad måtte bilda municipalsamhälle. Sammanträdet var synnerligen talrikt besökt. Från Segeltorp uttalades en kraftig protest mot bildandet af municipalsamhälle. Förändringen skulle bli för dyr och vore ej af nöden påkallad.

Huddinge villasamhälle, som skulle läggas under stadsplan, upptog en yta af 445 h:tar 73 ar. De närvarande yttrade sig i den riktningen, att det vore allt för dyrbart och skulle draga allt för lång tid och vore ej nödvändigt att lägga hela området under städernas byggnadsstadga, utan blott vissa delar däraf. Det område, som vore bäst i behof att komma under nämnda stadga, vore ett söder om stationen beläget, hvilket äges af Huddinge villastadsaktiebolag.

Kommunalstämman gjorde ungefär samma uttalande.

Krokslätt.

Municipalfullmäktige beslöto på sammanträde den 22 Mars att inköpa en ångspruta till ett pris, som ej finge öfverstiga 8,000 kr. Vid voteringen voro 13 ledamöter för och 11 mot inköpet.

Beslutet har i dagarne öfverklagats. Klagandena göra gällande, att det för dylikt beslut fordrats kvalificerad majoritet, i all synnerhet som anslag i och för sprutans skötsel m. m. kunna lemnas af municipalfullmäktige, endast om kvalificerad majoritet finnes därför.

Nyhem.

Nyhems municipalsamhälle vid Halmstad har beslutat att å en kommitte uppdraga att framlägga fullständigt förslag till ordnande af bland annat municipalsamhällets brandväsende.

Visby.

I dagspressen cirkulerar för närvarande följande lilla historia rörande en af S. A. B. B. föranstaltad s. k. inspektion.

Visby-polisen låter inte lura sig af falskt alarm. Det blef en brandinspektör varse, som härom-dagen slog larm från ett brandskåp i staden. Det kom ingen brandkär!

I stället för att alarmera brandkåren ringde nämligen vakthafvande konstapeln å polisstationen upp en bredvid brandskåpet liggande affär och frågade, om vid brandskåpet stod någon person, som måhända tryckt på knappen. Svaret blef, att vid brandskåpet stod en obekant herre med klocka i handen och väntade. Men detta svar lät emellertid konstapeln sig ej nöja, utan fordrade att få veta, hvem den mystiske figuren vid brandskåpet kunde vara. Då man från affären ej kunde lemna upplysning om detta, begaf sig konstapeln till platsen för att få besked. Det fick han också.

Så var med den inspektionen! Det var skoj den gången också!

Notiser från utlandet.

Danmark.

Enligt uppgift i "Assurandören" företager för närvarande Fredriksbergs brandväsende försök med en ny benzinmotorspruta, byggd af firman G. C. Flader, Jöhstadt. Vagnen är på 41 hästkrafter och försedd med en centrifugal-pump, som kan gifva 2,000 minuter med ett tryck af 5 atm. På sprutan finnes plats till 1 chaufför och 11 man. I stället för returventil sker reglering af mot-trucket, när strålrören stängas, genom pumpens konstruktion.

För någon tid sedan företogs med motorsprutan en långfärd från Köpenhamn till Helsingör, vid hvilket tillfälle sprutan var bemannad med 16 man och en del slangmateriel. Färden aflopp utan ringaste missöden.

Till slut alarmerades från två stationer samtidigt en ångspruta och motorsprutan. Den senare distancerade, som väntadt var, den förra, och var sålunda vid det fingerade eldstället tidigare klar till aktion än ångsprutan.

Nye Danske Brandforsikring har under året 1909 haft att reglera 10,979 brandskador. Bland orsakerna till eldsvådor under senaste 5 åren uppgafs, att oförsigtighet vid tobaksrökning förorsakat brand i resp. 201, 230, 257 och 317 fall.

Köpenhamn.

Vid skytteförbundens öfverstyrelsens sammanträde väckte Köpenhamns tidigare Brandchef, Öfverste Meyer, förslag om, att de frivillige skyttarne skulle organisera sig som brandkårer för landsbygden. Förslaget nådde dock icke majoritet.

I hotell d'Angleterre öppnades för någon tid sedan en utställning af amatörfotografier. Den brandlöjtnant, som före utställningens öppnande skulle visitera lokalen för att öfvertyga sig om, att vederbörliga anordningar voro vidtagna, gjorde anmärkning på, att väggarne i lokalen icke voro impregnerade, dörrarna gingo inåt m. m. Ordföranden i klubben, som arrangerade utställningen, bad då brandlöjtnanten hänvända sig till

klubbens vice ordförande i denna angelägenhet. "Ja, gerna! Men hvem är vice ordförande?" "Jo, Brandchefen, Kapten Liisberg!" Genom förhandling mellan vice ordföranden och brandväsendet lyckades man snart att få alla små vanskligheter undanröjda.

Köpenhamns räddningskår, föreståndare direktör Falck, har under år 1909 haft 1551 utryckningar. Sedan kåren uppsattes i Oktober 1906 har kåren utryckt 4,608 gånger.

Inom fabriken Zelo, som tillverkar s. k. hundbomber, hvilka begagnas af cyklistar och automobilfarande för att skrämma efterhängsna hundar, inträffade här-omdagen en våldsam explosion. Fabriken innehafvare blef illa bränd och räddades af brandkåren i medvetelöst tillstånd. Byggnaden, lagret och inventarierna blefvo mycket skadade både af explosionen och genom elden.

Tyskland.

Vid de tyska yrkesbrandkårens förbunds X:de förbundsdag i Berlin i Juni komma bl. a. följande fördrag att hållas: Automobilkommissionens berättelse, Försök och nyanskaffning vid Berlins brandkår af benzinvagn med Pitterpump m. m. med scioptikonbilder, (Branddirektor Reichel i Berlin), Branden i den stora gasklockan i Hamburg den 7 Dec. 1909, (Brandchefen i Hamburg Westphalen), Accumulatorer såsom kraftkälla för elektro-automobila brandfordon (Schmidt, Hamburg), släckning af eldsvådor med ånga och gaser, (Brandchefen i Kiel, Frih. von Moltke), Om passager och öfverbyggda gårdar (Brandchefen i Posen, D:r Reddemann), Fordringar på vattenledning från brandteknisk synpunkt, (Brandchefen i Merseburg Krameyer), Benzin-explosioner i kanalisationer (Brandchefen i Hamburg, Westphalen).

Berlin.

Totalsumman för försäkrad fast egendom i Berlin uppgick den 31 Mars till 5,205,959,300 mark. I brandskadeersättning har under årets lopp för 2,507 eldsvådor utbetalats 2,931,345 mark.

Dresden.

Stadsfullmäktige hafva beslutat att anslå 35,400 mark till inköp af elektro-automobil vridbar steg.

Düsseldorf.

En vacker räddning. Genom utskickadt cirkulär från firman C. B. König i Altona meddelas, hurusom det af firman levererade sprängseget, det s. k. Essener Sprungtusch, under en eldsvåda i Düsseldorf förra året kom till användning vid ett synnerligen kritiskt tillfälle. Kl. ungefär 11,30 e. m. hade brandkåren blifvit alarmerad och utryckt. Vid framkomsten till eldstället upptäcktes genast, att en 19-årig flicka stod ute på en c:a 10 cm. bred gesims utanför 3:dje våningen i det brinnande huset. På grund af den ansenliga höjden beslöt man att försöka rädda flickan utför en mekanisk steg, som för detta ändamål höll på att resas. För ytterligare säkerhets skull beordrades också manskapet att hålla sprängseget utbredt. Oaktadt man flera gånger ropade till flickan att vänta och ej kasta sig ned från gesimsen, började hon plötsligt att springa längs med gesimsen och hoppade slutligen ut. Manskapet hade följt flickans rörelser och lyckades verk-

ilgen uppfånga henne i språngseglet. Utan den ringaste skada genom det vågade språnget blef hon sedermera bortförd till sjukhus för att komma till lugn efter sinnesrörelsen.

Finland.

Programmet för det stundande brandkårsmannamötet i Helsingfors är enligt "Brandluren" fastställt till följande:

Fredagen den 8 Juli:

- Kl. 9 f. m. Granskning af fullmagterna.
- " 1/2 11 f. m. Mötet öppnas och funktionärer utses.
- " 11—1/2 1 e. m. Diskussion.
- " 1/2 1—1 e. m. Uppehåll.
- " 1 e. m. Föredrag om förhållandet emellan brandkärer och försäkringsbolag.
- Kl. 2—3 e. m. Diskussion.
- " 3—5 " Middagsrast.
- " 8 e. m. Föreställning å kinematografteater.

Lördagen den 9 Juli:

- Kl. 9 f. m. Föredrag ur samaritväsendet.
- " 10—12 f. m. Diskussion.
- " 12—1/2 1 e. m. Uppehåll.
- " 1/2 1 e. m. Föredrag om kolsyran i brandväsendets tjänst.
- Kl. 1/2 2—3 e. m. Besök å utställningen jemte demonstration af utställda redskap.
- Kl. 3—5 e. m. Middagsrast.
- " 5—6 1/4 e. m. Diskussion jemte avslutande af mötet.
- Kl. 1/2 7 e. m. Uppvisning å ordinarie brandstationen.
- " 8 e. m. Utfärd med ångbåt.

Söndagen den 10 Juli:

- Kl. 1/2 9 f. m. Uppvisning af F. B. K.
- " 3 e. m. Folkfest i Kajsaniemi.
- " 9 " Afslutningsbankett å Societetshuset.

En missuppfattning.

Under den senaste tiden hafva tvenne platser som underofficerare vid olika brandkärer varit till ansökan lediga, utan att de båda i landet utkommande facktidskrifterna varit anlitade för denna annonsering. Och dock skulle man ju mena, att intet vore naturligare än att just i denna press införa dylika annonser, för det första därför, att man då hänvände sig till just den krets, där aspiranter till platserna ifråga vore tillfinnandes, för det andra därför att kostnaderna skulle komma att ställa sig afsevärdt billigare för annonsering i dessa organ än i ett flertal dagliga tidningar, där annonsen ju måste införas mer än en gång för att göra åsyftad verkan. För det tredje borde det ju ligga i hvarje brandmans intresse att understödja den svenska fackpress, som vi ändtligen hafva lyckats att erhålla.

Därför annonsera ledigförklarade befattningar vid brandkärerna i fackpressen!

Årsredogörelser m. m.

Göteborgs Stadsfullmäktiges Handlingar 1910, n:o 61. Drätselkammarens skrivelse med årsberättelse för 1909 om eldsläckningsverket, uppgjord af stadens Brandchef, Kapten E. Tegnér.

Landskrona Stads Brandväsende år 1909 af Brandchefen L. Tell.

Södertelje Stads Brandväsende 1909 af Brandchefen P. J. Nilsson.

Örebro Stads Brandväsende 1909 af Brandchefen, Major C. L. Fröding.

Göteborgs Stads Brandkårs verksamhet under 1909.

Af redogörelsen framgår, att kären varit alarmerad 127 gånger, däraf 24 gånger för soteld och 11 gånger för falsk larmsignal.

Af eldsvådorna hafva 11 varit af den beskafvenhet, att 2 eller flere slangledningar behöft användas; vid en af dessa eldsvådor hafva 22; vid två 11; vid en 6; vid en 5; vid en 4; vid tre 3 och vid två 2 slangledningar på en gång varit i verksamhet.

Ångspruta har under året medtagits vid 14 utryckningar och kommit till användning 6 gånger. Flodsprutan har utgått 6 gånger och kommit till användning 4 gånger.

Sammanlagda längden af under året vid eldsvådor använda slangledningar har utgjort 12,093 meter.

Den väglängd, som brandkären tillryggalagt för färd till brandställe, utgör 491,92 km.

Af brandkårens personal hafva vid eldsvådor, under utryckning till eldsvåda eller annan tjänsteutöfning 8 man erhållit större eller mindre skador, hvilka föranlett sjukdom under tillsammans 268 dagar.

Brandkären har i och för eldsläckning förbrukat 555 kub.-meter vatten från stadens vattenledning, hvilket efter ett pris af 20 öre pr. kub.-meter gör en summa af 111 kr.

5 gånger under årets lopp har brandkårens hjälp varit påkallad för eldsvåda utom stadens område, men vid ett af dessa tillfällen behöfde kären ej utrycka.

Med tvenne ambulansvagnar har kären verkställt 1,165 transporter.

Beträffande kårens personal och dennas fördelning på stadens 5 stationer framgår denna af följande:

Å huvudbrandstationen:

- Brandchefen och vice Brandchefen,
- 2 öfverbrandmästare, den ene öfvermaskinist,
- 2 brandmästare,
- 7 förmän,
- 33 ordinarie brandkarlar,
- 2 undermaskinister och 1 eldare.

Å stationen i stadshuset:

- 1 öfverbrandmästare,
- 2 förmän,
- 7 ordinarie brandkarlar och
- 12 extra brandkarlar.

Å stationen i Majorna:

- 1 förman,
- 7 ordinarie brandkarlar och
- 9 extra d:o

Å stationen i Olskroken:

- 1 brandmästare,
- 1 förmän,
- 6 ordinarie brandkarlar,
- 9 extra d.o.

Å stationen i Lundby:

- 1 öfverbrandmästare,
- 2 förmän,
- 5 ordinarie brandkarlar,
- 6 extra d.o.

Kåren har under året bestridt 2,506 vakter vid offentliga föreställningar, där fara för eld ansetts förekomma.

Frihet från tjänstgöring har tilldelats manskapet hvar 10 dygn samt sammanhängande ledighet i 7 dagar till hvar och en af bland manskapet under tiden Maj—September. Från 1910 års början kommer manskapet att erhålla hvar 7:de dygn fritt.

Brandkårens hästar, inberäknad 2^r för sjuktransportvagnarne afsedde och hälsovårdsnämnden tillhörige, haiva utgjort 24 stycken.

Antalet brandskåp i staden utgör 94 st. Inom Lundby saknas ännu telegraf. Då emellertid brandkåren ofta blir för sent alarmerad vid eldsvådor inom detta område, hvarigenom ju stora värden gå förlorade, och då dessutom en ganska stor industriell verksamhet där bedrivnes, och området åtminstone utmed elfven måste betraktas som synnerligen eldfarligt, anser Brandchefen det vara nödvändigt, att inom området brandtelegraf anlägges. Brandchefen ämnar därför under årets lopp inkomma med förslag till brandtelegrafs anläggande i Lundby. I samband härmed torde en modernisering af stadens äldre brandtelegraf böra göras.

Angående brandkårens utgifter uppgå löner och arvoden till kr. 132,184:67, beklädnad till kr. 10,023:38, förslagsanslag kr. 40,888:18; biträde vid brandsyner och aflönning till skorstenfejare kr. 4,489. Summa Kronor 187,585:23.

Brandkårens inventarier äro bokförda till ett värde af kr. 254,572:45.

Enligt gjorda beräkningar utgör sammanlagda försäkringssumman för fast egendom kr. 258,244,918:— och för lös egendom kr. 195,000,000:—.

Under året utbetalades i brandskadeersättningar för fast egendom kr. 503,323:59 och för lös egendom kr. 478,795:66. Brandskadeersättningen utgör alltså 0,2167 % af sammanlagda försäkringssumman eller med andra ord uti brandskadeersättning har utbetalts 2 kr. 17 öre för hvarje 1,000 kr. af sammanlagda försäkringssumman.

Taxeringsvärdet för fast egendom, tomtvärdet ej inberäknadt, utgjorde vid årets slut för stenhus kr. 192,379,765:— och för trähus kr. 71,366,895:— sammanlagt kr. 263,746,660:—.

Beträffande eldsvådornas fördelning inom olika lägenheter, så framgår af årsberättelsens tab. V, att bostäder visa högsta siffran med 29 fall, dernäst komma 24 soteldar; diverse platser 11; källare 7; uthus, magasin och tvättstugor 5; kontorslokaler, kök, ljung- och skogsmarker samt vindar resp. 4; snickerifabriker, handels- och lagerlokaler hvardera 3; brädgårdar, fartyg i hamn, kinematograflokaler samt snickeriverkstäder hvardera 2; samt slutligen byggnader under uppförande, cirkuslokaler, jernsängfabriker, linoleumfabriker, tapetfabriker, tändsticksfabriker, pitropsupplag, blockmakareverkstäder, skomakeriverkstäder och smedverkstäder hvardera 1.

Rörande eldsvådornas orsaker uppgifver tabell VI, att dessa varit: anlagd eld 1; bar eld i beröring med brännbara föremål 4; barns lek med eld eller tändstickor 3; bristande tillsyn vid eldning 2; brännbara föremål för nära eldstäder 2; bristfälliga eldstäder eller rökgångar 3; felaktigt anordnade d:o 2; öfverhettade d:o 5; elektriska ledningar och motorer 1; fotogenkök och fotogenkaminer 4; fotogenlampor 11; friktion i axellager 1; gnistor och rök 17; obekant orsak 20; oförsigtighet med ljus och tändstickor 2; oförsigtighet vid kokning af oljor och tjära 1; oförsigtighet vid uppvärmning af isoleringsmassa 2; oförsigtighet af andra slag 1; okynne 5; sjelfantändning 2; soteldar 24; spritlampor 1; tobaksrökning 1; värdslost umgående med bar eld 1.

Tab. II utvisar tillryggalagd väglängd vid utryckning för eldsvåda, medelhastighet pr. minut vid körning till eldsvåda, längden af vid eldsvåda använd tryckslang, från vattenledning vid eldsvåda förbrukadt vatten.

Tab. III angifver tiden för eldsvådorna fördelade på månader, dagar och tid på dygnet. Slutligen visar tab. IV eldsvådornas fördelning inom olika stadsdelar.

Malmö Stads Brandväsende 1909 af Brandchefen C. G. N. Djurklou.

Af berättelsen, som är ställd till Drätselkammaren i Malmö, framgår, att brandkårens personal utgjorts af:

- 1 brandchef,
- 1 brandlöjtnant, tillika vice brandchef,
- 1 brandsergeant,
- 1 maskinist och föreståndare för verkstäderna,
- 5 brandkorpraler,
- 5 vice brandkorpraler,
- 15 ordinarie brandsoldater,
- 15 extra d.o.

Antalet hästar, som stätt till brandkårens disposition, har varit 8.

Antalet brandskåp utgjorde vid årets slut 49, af hvilka 4 tillhörde enskilda inrättningar.

Bland mera anmärkningsvärda fel, som under året uppstått å brandtelegrafan och dess ledningar märkas: Den 24 Juni blefvo 3 brandskåp obrukbara i 27 timmar på grund af fel i en af Kungl. Telegrafverkets kabelledningar, hvari äfven brandtelegrafledningen är inlagd.

Den 13 November rasade en stark snöstorm, som kl. 6 f. m. gjorde hela brandtelegrafledningen och telefonnätet obrukbart och delvis förstörde ledningarna. Brandstationen stod härigenom helt och hållet utan någon förbindelse med den öfriga delen af staden, och oakadt ett ihärdigt arbete af kårens och telegrafverkets personal voro de flesta af brandskåpen ej användbara förr än på eftermiddagen. Först den 15 November på middagen var brandtelegrafan i sin helhet fullständigt reparerad.

Den 20 December åstadkom en våldsamt storm en del afbrott på ledningarna, men denna gång voro skadorna af lindrigare beskaffenhet, så att blott några få brandskåp blefvo oanvändbara under cirka 12 timmar.

Bokföringsvärdet af brandväsendets materiel och inventarier uppgår till kr. 61,477:71. Taxeringsvärdet för brandkårens byggnader uppgår till kr. 170,000:—.

Brandväsendets utgiftsstat slutar på ett belopp af kr. 65,135:—. Efter afdrag af anslaget från Skånska Brandförsäkringsinrättningen kr. 16,000:— afräknas af därefter återstående kr. 49,135:— $\frac{1}{10}$ sasom utgörande haminrättningens andel eller kr. 8,189:17 och åter-

står då för staden att genom utdebitering täcka kr. 40,945: 83.

Om detta anslag fördelas på folkmängden, som vid årets slut uppgick till 80,816 personer, belöper sig kostnaden för brandväsendet under 1909 till 50,6 öre pr. innevänare.

(I årsredogörelsen hafva angående dessa sista uppgifter förvillande tryckfel insmugit sig).

Brandkåren har under det gångna året varit alarmerad 60 gånger, däraf för falskt alarm af okynne 4 gånger, af oförstånd 3 gånger, för kontakt 2 gånger och för soteld 8 gånger.

Eldsvådorna hafva i 13 fall varit af den betydighet, att 2 eller flera slangledningar varit för eldsläckningen behöfliga. Kolsyresprutan har varit använd 15 gånger, 2 ångsprutor en gång, 1 ångspruta en gång och sjöångsprutan en gång.

Af eldsvådorna hafva endast tvenne varit af den omfattning, att närmare omnämmande af desamma torde kunna intressera.

Den ena af dessa eldsvådor utbröt den 4 april kl. 10,30 e. m. å Kockumska verkstadsområdet. Elden släcktes af nattvakten ensam, men ej bättre, än att kl. 12,50 f. m. brandkåren måste tillkallas. Af erfarenhet från de föregående eldsvådorna inom detta område kunde man vänta sig ett godt arbete, hvarför den största möjliga farten anslogs, och ångsprutan uppladdades genast. De å Vestra Hamngatan befintliga kollossningsställningarna försäkrade emellertid drojsmål, då flera af dem måste undankastas, så att vid framkomsten ena fabriksbyggnaden stod i ljusan låga. Släckningsarbetet bedrefs med 5 slangledningar: 1 från kolsyresprutan, 2 från ångspruta samt 2 från brandpost, och efter 5 1/2 timmas arbete, var elden släckt och hade begränsats till endast den ena af de två sammanbyggda byggnaderna.

Den andra af dessa eldsvådor utbröt den 13 Juli kl. 4 f. m. å Vestra Hamnområdet, och fick brandkåren här att bekämpa årets största brand. Redan vid uttryckningen från stationen syntes, att här gällde en s. k. "stor eldsvåda", hvarför order gafs om sjöångsprutans alarmering. Elden grep omkring sig med förvånansvärd hastighet och fick riklig näring i inom tomten förvarade brännbara ämnen såsom tjära, olja, trassel, etc. En lycka var, att den rådande starka blästen, nästan storm, var vestlig och sålunda dref utöfver hamnen. Detta satte visserligen en del vid närliggande kaj förtöjda fartyg i fara, hvarför dessa måste öfverföras på den motsatta sidan, hvilket äfven lyckades. Släckningsarbetet koncentrerades först på att rädda de magasins- och kontorsbyggnader, som voro af sten. Genast vid framkomsten till eldstället hade ytterligare en ångspruta utrekvirerats. Med 11 slangledningar, 1 från kolsyresprutan, 3 från 2 ångsprutor, 4 från brandpost samt 3 från sjöångsprutan var elden efter 3 timmars arbete i det närmaste släckt. Eftersläckningen pågick i närmare 20 tim. Alla stenhusen blefvo räddade.

Brandskade-ersättningen, som enligt uppgift från Poliskammaren i Malmö, blifvit utbetald, uppgår till kr. 164,509: 76, hvaraf kr. 23,399:— för fast egendom, hvilket utgör 6,3% af försäkringssumman kr. 2,597,200:— å den egendom, som vid eldsvåda varit utsatt för sådan skada, att ersättning kunnat komma ifråga.

Med kommunalvagnarne hafva följande antal uttryckningar egt rum:

med sjukvagnarne	685 ggr.
" djurtransportvagnen	42 "
" polisvagnarne	628 "

Vakthållning vid offentliga föreställningar har utförts 531 ggr.

Brandposternas antal var vid årets början 630 och vid årets slut 710 st. Vattentrycket har varit 2—2,5 atm. För att förbättra eldsläckningsförhållandena på östra hamnområdet vid A.-B. Svenska Konstgödnings- och Svalfvelsyrefabrikernas område har vattensamlingsbassäng för ångspruta, bekostad af bolaget, blifvit anlagd.

Af årsredogörelsens bilagor upptager tab. I sammandrag öfver eldsvådor och alarmeringar, angivande sättet för brandkårens alarmering; tab. II utvisar alarmeringarnas fördelning på olika stadsdelar; tab. IV alarmeringarnas fördelning på olika månader; tab. V alarmeringarnas fördelning på olika dagar; tab. VI alarmeringarnas fördelning på olika tider af dygnet; tab. VII sammandrag öfver brandskadeersättningar och försäkringsbeloppen för brandskadad egendom. Samtliga tabeller omfatta åren 1893—1909.

Beträffande anledning till elden eller uttryckningar angiver tab. VIII, att orsakerna 1909 varit följande: felaktig rökgång, eldstad eller anordning därvid 1; själfantändning 4; fotogenlampor 2; tändstickor 1; eldfarliga oljor 4; gnistor 6; bristande tillsyn vid eldning 2; gardinbrand 4; bar eld i beröring med kläder 2; med andra brännbara ämnen 1; annan oförsiktighet 1; öfverhetning af eldstäder 6; brandrök 1; soteld 8; obekant anledning 7.

Tab. IX uppgjör slutligen lägenhet eller plats, där eld utbrutit. För 1909 fördela sig siffrorna på följande sätt: bostäder, vindar och kök 15; soteldar 8; uthus, magasin och vedbodar 5; diverse verkstäder 4; upplag af stenkol, trängör, snickerifabriker och verkstäder med hvaradera 3; handelslokaler 2 samt bagerier, bryggerier, bangårdar, embetslokaler, laboratorier och kemiska anstalter, oljefabriker, samlingslokaler, skeppsvarf samt stall, höskullar och halmstackar med hvaradera 1.

Södra Sveriges Ångpanneförening 1909, Malmö.

Södra Sveriges Ångpanneförenings syfte är angivet i föreningens stadgar § 1 med följande lydelse:

Södra Sveriges Ångpanneförening i Malmö har till ändamål, att genom sakkunnig inspektion söka förekomma explosioner och andra faror, som kunna uppstå vid bruket af ångpannor samt att åstadkomma besparing vid ångans framställande och användande.

Föreningen har som sitt önskemål satt att: Inga ångpanneeldare må inom vårt distrikt behöfva sköta okontrollerade pannor.

Af årsredogörelsen framgår, att föreningen under det gångna året kontrollerat 1,383 ångpannor däraf 14 ångsprutor tillhörande olika brandkarer och samhällen.

Genom utsända cirkulär framhållas vissa fördelar, som föreningen lemnar sina medlemmar, samt gifvas råd och anvisningar rörande pannornas skötsel och vård.

Af de under året utsända cirkulären torde särskildt n:o 4 förtjäna uppmärksamhet:

"Emedan till föreningsmedlemmar tid efter annan utjudits dels anordningar och apparater för ångpanne- och ångmaskin-driften, dels preparater (med i förhållande till de ingående beståndsdelarnes handelsvärde för högt tilltagna priser) som uppgifvas hindra stembildning i pannorna eller för andra ändamål i ångdriften, får styrelsen i medlemmarnes eget intresse på det allvarligaste tillråda dem, som erbjudas dylikt, att före event. inköp å Föreningens byrå förfråga angående möjliga nyttan eller effekten af det i resp. prospekt upptagna, samt noggrannt meddela det anbud, som

erhållits, då inspektionens erfarenheter härutinnan från skilda platser komma medlemmarna till godo“.

Beträffande afgifterna för medlemskap i föreningen ställa dessa sig sålunda:

Inträdesavgift för	1—2 pannor	5 kronor	
”	3—5	7	”
årsavgift	1	25	”
”	2	49	”
”	3	72	” O. s. v.

Bland de brandkärer, hvars ångsprutor äro anmälda i Föreningen, märkas:

Halmstads Brandkår	1 ångspruta
Helsingborgs	2 ångsprutor
Kristianstads	2 d:o
Landskrona	1 ångspruta
Trelleborgs	2 ångsprutor
Ystads	2 d:o

Litteratur.

Svenska Stadsförbundets Tidskrift, Stockholm, 1 ärg. 6 häften pr. år, pris 5 kr. Af innehållet i första ärgångens häften vilja vi särskildt framhålla: Administrativ praxis rörande; Upplag i köping af eldfarliga oljor (häfte 2). Hälsovårdsnämnd befogad att utfärda förbud mot beoende af rum, som saknar tillräckligt dagsljus (häfte 2). Hälsovårdsnämnd icke befogad att vidtaga åtgärder för ändring af ångpanne-eldstad, som väl är obehaglig men icke i hälsoväg menlig för grannarne (häfte 1). Stadsfullmäktige befogade att inskränka sotningen i staden (häfte 5).

Af uppsatser rörande kommunalpolitisk revy m. m. framhållas: Ny byggnadsordning för Karlskrona (häfte 3). Omarbetning af byggnadsstadgan (häfte 2). Byggnadsverksamhetens ordnande inom del af samhällets område, som ej faller inom stadsplan (häfte 5).

Svensk Brandkärstidning, Göteborg, 1910, 4:de häftet af tidningen innehåller bland annat: Brandväsendet i Jönköping förr och nu. Sagan om kolsyrehaltiga vätskors släckningsförmåga. Södertelje brandkår. Stockholms nya brandtelegraf. Kallelse till Svenska Brandmannaförbundets årsmöte i Norrköping den 29 och 30 April. Referat från Svenska Brandchefs-föreningens 1:sta årsmöte i Göteborg. Sättet för slangars profning, skötsel och vård samt reparerande. Slutligen notiser från in- och utland.

Skånska Brandkårsförbundets Tidskrift, Landskrona, Häfte 4, 1910, innehåller bl. a.: Brandstadgan för landsbygden, Skytterörelsen och de frivilliga brandkärnorna, Rökförgiftning, De frivilliga brandkärnorna samt notiser.

Svenske Skorstensfejaren, Göteborg, 1910. Häfte 2 innehåller bland annat protokoll fördt vid sammanträde med 3:de kretsen af Sveriges Skorstensfejaremästareförening i Kalmar den 26 Februari 1910. Referat öfver Svenska Brandchefs-föreningens årssammanträde i Göteborg, första och andra mötes-dagen. Sotaretaxa i Kiel. Notiser.

Gjallarhornet, Stockholm, 1910. Häfte 7 innehåller bland annat en uppsats: Stockholms stad sin egen assurandör? En utredning angående förlusterna genom brand och angående kostnaderna för eldsläckningsväsendet i Förenta Staterna. Föreläsningarna för Brandförsäkringsstjenstemän i Hannover.

Häfte 8 innehåller bl. a.: Vilselärande meddelanden, en kritik af ett af en S. A. B. B. agenter utsändt cirkulär; Östergötlands och angränsande provinsers ömsesidiga brandförsäkringsbolag.

Brandluren, Helsingfors, 1910. Häfte 3 innehåller bland annat en redogörelse från Svenska Brandchefs-föreningens årssammanträde i Göteborg, hvilket som bekant öfvervars af tidningens redaktör, Brandmästare Oskar Ekman. Om öfningarna vid de frivilliga brandkärnorna. Ur redogörelsen för Helsingfors Stads Brandväsende.

Häfte 4 innehåller bland annat: Om eldfaran i våra lands-ortsstäder, På studiefärd, Brandmästare Ekmans resa till Sverige och Danmark, (början). Redogörelse för brandväsendets ordnande i en del finska städer. Programmet för det stundande brandkärnammötet i Helsingfors. Notiser.

Medlemsblad för Brandinspektörföreningen, Aarhus 1910. Häfte n:o 3 innehåller bland annat en fortsättning af uppsatsen. Polismyndighetens uppgift vid eldsvådor, Rådningss- och släckningsväsen i fångelser och sinnessjukanstaller, Redogörelse för utvecklingen af Aarhus brandväsende.

Häfte 4 innehåller bland annat de telegram, som utvexlades mellan Svenska Brandchefs-föreningen och Dansk Brandinspektörförening under sammanträdet i Göteborg. En redogörelse för brandväsendets utveckling i Aarhus. Offentliggörandet af de af justitsministeriet den 7 mars 1910 utfärdade bestämmelserna angående förebyggande af eldfara i församlingslokaler.

Assurandören, Skandinavisk Forsikringstidende, Köbenhavn. Häfte n:o 6 innehåller bland annat: Afsktag och brandfara, framhållande som resultat af upprättad statistik, att i städerna pr. 1000 försäkrade byggnader 0,7 träffas af antändande och 4,3 af icke antändande blixtar, under det motsvarande siffror för landet blifva 2,9 och 8,3.

Häfte 7, 1910, innehåller bland annat en intressant uppsats om brandväsendet i några större tyska städer, samt anmälan af våra svenska facktidskrifter.

Häfte n:o 8 innehåller bland annat: Försök med eldskyddande bestykning af trä. Förslag till behandling af mindre brandskador. Översigt öfver eldsvådor i fastigheter under 1:sta kvartalet af 1910.

Häfte n:o 9 innehåller bland annat: Automobilolyckor i Tyskland, en synnerligen intressant statistik; Beskrifning öfver en stor brand i Hjörning den 23 april 1910.

Forsikringstidende, Christiania, 1910. Häfte 7. Af innehållet vilja vi särskildt framhålla: Automobiler i brandväsendets tjenst, Benzinnupplag, Garager m. m. af Brandchefen i Christiania Dybwad.

Häfte n:o 8 innehåller bland annat ett utdrag af de norska brandförsäkringsbolagens räkenskaper för tiden 1/10 1908 — 9/10 1909 och framgar af denna redogörelse, att bolagen under denna tid i brandskadeersättning utbetalat brutto Kr. 4,060,298:— och netto Kr. 1,421,512:—.

Feuerpolizei, München 1910. Häfte 4 innehåller bland annat: Program för Tyska Yrkesbrandkärnornas årsmöte i Berlin 13—16 Juni 1910. Eldfara i fabriker. Redogörelse för försök anställda vid brandkärnen i Wien med en benzin-torrlampa, särskildt för att utröna dess brandsäkerhet. Slutligen finnes äfven ett välvilligt omtalande af Tidskrift för Brandväsendet 3:de häftet.

Feuer und Wasser, Frankfurt a. M. 1910. Häfte 13 innehåller bland annat en redogörelse från en del tyska brandkärer angående de tillfällen, då stadens brandkår uttryckt för biträdande vid eldsvådor utom stadens område.

Häfte 14. I detta häfte finnes en beskrifning öfver en s. k. säkerhetsgata å kungl. teatern i Cassel (med illustr.).

Häfte 15. Af innehållet vilja vi framhålla: Sughöjd för kolfpumpar. Skogsbränder i Amerika samt en förteckning öfver de föredrag, som äro afsedda att hållas under sammanträdet i Berlin med de tyska yrkesbrandkärnornas förbund.

Häfte 16 innehåller bland annat: Om sughöjd m. m. för kolfpumpar; beskrifning öfver en eldsvåda i St. Petersburg den 28 Februari i år, vid hvilken 6 människor blefvo inbrända och flere svårt skadade, och vid hvilken dessutom flere brandsoldater blefvo skadade, derigenom att nedfallna elektriska belysningsledningargjorde den af sten och jern uppförda trappan strömförande. Dessutom innehåller n: en intressant uppsats om Ryska riksduman och brandkärnsreformen.

Handbok för Brandkärer tillhörande Bayerska Brandkårsförbundet, München, Ph. L. Ljung, 1910.

Ett ända i minsta detalj gående exercis-reglemente för brandkärer samt beskrifning öfver utrustning och packning af fordon m. m. försedd med talrika illustrationer och skisser. Den till 216 sidor uppgående boken behandlar uttömmande alla till såväl ren brandkärstjenst som till samarit-tjenst hörande saker och torde blifva för dem boken är afsedd en synnerligen god handbok.